

પ્રિયમ મહિલા દર્પણ.

૧૦૦

૧૬૬૬

સદાકત કાયાલિયના નિયમો

૧—દરેક ગ્રાહકે પોતાનું એકેસ પુરે પુરું અને ચોખ્ખા અક્ષરે લખવું.

૨—પત્ર વ્યવહાર વ્યવસ્થાપકના નામે કરવો.

૩—એક પુસ્તક મંગાવનારે સાત આનાની આના વાળી ટીકીટી ખોડવી, પોસ્ટ ખર્ચ પણ એમાં સમાયેલું છે. તેથી વધુ પુસ્તકો મંગાવનાર મૂકરથે મનીઓર્ડર કરવો. બી. પી. મોકલવા આવશે નહિ.

૪—દરેક જાહેર ખર્ચર મોકલનાર અથવા સાહિબે પ્રથમ એકવાન્સના અર્ધો પગ પડશે.

૫—બુકમેલરોને રૂપ લદા કરીશન આપવામાં પણ પૈસા અગાઉથી મોકલવા એકે મોકલવામાં આવશે નહિ.

વ્યવસ્થાપક:—

સિકંદરખાન “ વકીલ ”

“સદાકત-કાયાલિય” જર્નલરોડ-અહર

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીંગટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૨૮૭ કિમત ૦.૬૦

ગ્રંથનામ મુસ્લિમ તરિકા હૃદય

વર્ગીક ૧૭ : ૫૨૦ ગ્રા ૩૫

૭૮૬

મુસ્લિમ સ્ત્રીઓ તથા બાળાઓ અટે સાદી
અને સરળ ગુજરાતી ભાષામાં સુનિતિના
વ્યવહારિક પાઠો તેમજ સંસ્કૃતિની
હિદાયતોનો સંગ્રહ.

મુસ્લિમ મહિલા દર્પણ.

ભાષાંતર કર્તા:—

સિકંદરખાન એ. “વકીલ”
અહમદાબાદી.

સ.
૯૪૦

પ્રત ૧૦૦૦

હિ. સ.
૧૩૫૯

કીંમત ૦-૬-૦ પોસ્ટેજ જુડું.

: મુદ્રણસ્થાન :
ધશ્વરલાલ મોતીલાલ
ઓરીએન્ટલ પ્રી. વર્ક્સ
પાનકાર નાકા અમદાવાદ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૨૨૨૮૭

: પ્રકાશક :
સદાકત-કાર્યાલય. જાડન રોડ-અમદાવાદ

: ભાષાંતર :
સિકંદરખાન એ. 'વકીલ'
અમદાવાદ.

અર્પણ પત્રિકા.

હું માંડે આ લઘુ પુસ્તક મારા પિતા તુલ્ય ઉસ્તાદ
કિબલએ મોહતરમ આલી જનાબ મિરઝા જહાંદાર
શાહ “ખિહારી” સાહબ મરહુમ મગકુરને સાદર
અર્પણ કરું છું. એમણેજ મને ગુજરાતી સાહિ-
ત્યમાં રસ લેતો કરી અનુવાદ કરતાં શીખાડ્યું.
એમની પ્રેમ ભાવના અને કૃપા દ્રષ્ટિ થકીજ હું
આ પુસ્તકનું ભાષાંતર કરવામાં સફળ
થઈ શક્યો છું. તેથી એમની મારા
પ્રત્યેની મમતાની આ પુસ્તક
યાદગાર રહે, એ આશયે
આ પુસ્તક એમને
અર્પણ કરું
છે.

તા. ૧૫-૪-૪૦

અહમદાબાદ.

ઋણાનુંરાગી સેવક,

સિકંદરખાન ‘વકીલ’

ખે--ખેલ.

અલહમ્દોલિલાહ ! લાખ લાખ શુક છે તે કાદિરે કષયુમના કે ક્યાં મારા જેવો એક અદ્વિજ્ઞાનો અને ક્યાં ઇસ્લામી સાહિત્યની સેવા !

જો કે આપણી શુજરાતી ભાષામાં ઇસ્લામી સાહિત્ય દિન પ્રતિ દિન વધતું જાય છે. પણ અફસોસ એટલેજ કે આપણી મા-બહેનો એટલે સ્ત્રી તથા બાળાઓ માટે ઉપયોગી અને નસિહત આપનારા સાહિત્યની ઘણી અછત છે. આ ઉણપ લક્ષમાં લઇ મેં આ દિશા પ્રત્યે મારા લેખક બંધુઓનું લક્ષ દોરવા આ પુસ્તક દ્વારા પગલું ભર્યું છે.

આ તકે જનાબ એઅજ્જુલ હક કુદદુસી સાહેબનો અત્યંત આભાર માનું છું કે તેમના ઉર્દૂ પુસ્તક “મુસલમાન-ખીખીયાં” નું ભાષાંતર કરી આપ સમક્ષ પેશ કર્યું છે. એમાં આં હઝરત સલ૦ તથા આપની ખીખીઓ (પત્નિઓ) તથા બેટીઓ તથા સહાબા અને સહાબિયાત રહીબના પવિત્ર અને અનુકરણીય જીવન દ્રષ્ટાંતો આપવામાં આવ્યા છે.

પુસ્તકની ભાષા અત્યંત સરળ અને સાદી એટલા માટે રાખી છે કે ગમે તેવું ઓછું બણેલાં સ્ત્રી-પુરૂષો અને બાળ-બાળાઓ પણ સહેલાઈથી સમજી એનો લાભ ઉઠાવી શકે. મેં ઇસ્લામી સાહિત્ય સેવા ક્ષેત્રમાં ઝંપલાવવાનો દ્રઢ નિશ્ચય કર્યો છે. અને આવા કેટલાક ખીજા ઉપયોગી પુસ્તકો પ્રગટ કરવાની અભિલાષા ધરાવું છું. એમ તો મેં કેવળ અલ્લાહ અને તેના રસુલ સલ૦ના ભરોસા ઉપરજ આ કામ આરંભ્યું છે, અને તેમનાજ હાથમાં ઇન્સાની કાર્યોની સફળતા કે

નિષ્ણતાનો આધાર છે, પરંતુ એમાં આપ જેવા સહૃદય ભાઈ-બહેનોની સહાનુભૂતી અને સહાયની પણ અત્યંત જરૂર છે.

આપ સૌ જાણે છો કે યુદ્ધના કારણે કાગળના ભાવો બેઠક વધી ગયા છે. છતાંયે મેં માત્ર સેવા ભાવથી પ્રેરાઈ આ કાર્ય શરૂ કર્યું છે. અગર એમાં કમાણીનો આશય હોત તો આવા ઉંચા ગ્લેઝ કાગળ વાપરવામાં આવ્યા ન હોત, અને તેની કીંમત છ આના કરતાં વધારે હોત.

અંતે એક પુસ્તક પ્રકાશક તરીકેનો મારો આ પહેલોજ પ્રયાસ છે. સંભવ છે કે એમાં કશી ભુલચુક રહેલી હોય, અગર કંઈ દોષ જોવામાં આવે તો સુઝજનોને વિનંતી છે કે ટીકાકાર ન બનતાં પ્રેમ ભાવે મારું તે તરફ લક્ષ દોરશે તો આભારી થઈશ.

જમ-૪-૪૦
અહમદાબાદ. }

આદિમ,
સિકંદરખાન “ વકીલ ”

મુસ્લિમ મહિલા દર્પણ

આપણા દેશથી ઘણી દુર સમુદ્ર પાર એક દેશ છે, જેને અરબસ્તાન કહે છે. તે દેશના શહેરનું નામ મક્કા છે, આ શહેરમાં આપણા પયગમ્બર હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તુફા સલ૦ નો જન્મ થયો હતો. આ દેશના લોકોની હાલત ઘણીજ ખરાબ હતી. તેઓ ખુદાની જગાએ પત્થરાની પુજા કરતા હતા, અને જાત જાતના ભુડાં કામ કરતા હતા, દારૂ પિતા હતા, ચોરી કરવામાં તેમને કશી નાનમ લાગતી નહોતી, જુગારનો સામાન્ય રીવાજ હતો, સ્ત્રીઓ ઉપર જાત જાતના જુદમ કરતા, મતલબ કે દુનિયામાં કોઈ ભુંડું એવું કામ નહિ હોય કે જેમાં અરબ લોકો સંડોવાયલા ન હોય.

આપણા પયગમ્બર સલ૦ ની વય આઠીસ વર્ષની થઈ, અને અલ્લાહ પાકે આપને પયગમ્બર બનાવ્યા, ત્યાં લોકોને ઉપદેશ આપવાની આપને આજ્ઞા થઈ, ત્યારે આપ સલ૦એ બધા માણસોને સંજોગોને કહ્યું કે હું ખુદાનો નબી છું. તેણે મને તમારી હિદાયત માટે મોકલ્યો છે, જુઓ આ મુર્તિઓ ઇબાદત કરવા લાયક નથી, તેમજ એ પત્થરા ખુદા થઈ શકતા નથી. ખુદા તો તે છે કે જેણે મને, તમને, જમીન, આકાશ અને તમામ દુનિયાને પેદા કરી છે. તેનીજ બંદગી કરો, અને તેનાથીજ પહીતા રહો.

આ વાતો સાંભળીને આપની કેમ આપના પર રોષે ભરાઈ બગડી બેઠી. આપના સગા સંબંધીઓ અને બીજા લોકો આપને દુઃખ દેવા લાગ્યા. છતાં આપની ઉપર એ દુઃખોની કશી અસર થતી નહોતી. આપ તો ખુદાનો પયગામ પહોંચાડવાના કાર્યમાં લાગેલાજ હતા. આપ લોકોને જે વાતો સમજાવતા તે સાચી હતી અને ખુદા તરફની હતી તથા તેમનાજ કાયદાની હતી.

આસ્તે આસ્તે સમજી માણસ આપને માનવા લાગ્યા, ઉપદેશ પ્રમાણે ચાલવા લાગ્યા, અને મુર્તિઓની પુજા મુકી દઈ અલ્લાહની ઇબાદત કરવા લાગ્યા, અને દુર વખત આપની હજુરમાં હાજર રહેવા લાગ્યા. એજ લોકોને આપણે સહાબા કહીએ છીએ. તે સમયની બાતુઓ કે જેઓ આપની ઉપર ઇમાન લાવી અને છેલ્લી ઘડી સુધી આપની આજ્ઞા પાળતી રહી, તેમને આપણે સહાબીયાત કહીએ છીએ. કોઈ પુરૂષ અથવા સ્ત્રી આપણા નબી સલ૦ ઉપર ઇમાન લાવતા ત્યારે મક્કાના અધર્મી લોકો તેના દુશ્મન થઈ જતા અને તેને કષ્ટ દેતા. પરંતુ અલ્લાહ તથા તેના રસુલ સલ૦ ની પ્રીતીમાં સહાબા તથા સહાબીયાત આ તમામ સંકટો સહુર્ષ સહન કરી લેતા અને તકલીફો ઉપર સખ્ર કરતા હતા.

આ બુઝુર્ગોનો મરતબો હઝરત રસુલે પાક સલ૦ પછી સૌથી મોટો છે, અને તેમનું દરેક કામ આપણા માટે ઉત્તમ નમુનો છે.

દુનિયામાં સૌથી પહેલાં આપણા નળી હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તુફા સલ૦ ઉપર આપના બીબી હઝરત ખદીજા રહી-અહલાહો તઆલા અનહા ઇમાન લાવ્યાં. હઝરત રસુલે પાક સલ૦ ઉપર ઇમાન લાવવાનું માન અને મોટાઈ એક બાનુ ખાટી ગયાં.

આ એક ભયંકર સમય હતો, ઇસ્લામનો સ્વીકાર કરતાં જાન અને માલ જોખમમાં મુકાતો હતો. પરંતુ સહાબા રહી૦ અને સહાબીયાત રહી૦ એ ઇસ્લામ અને પયગમ્બર સલ૦ ની ખાતર તમામ જાતના સંકટો સહન કર્યાં, અને જાન માલની ઇસ્લામ આગળ કશી દરકાર કરી નહિં. એ સાચા મુસલમાનોએ પોતાના દીન, ખુદા અને ખુદાના રસુલ સલ૦ ના પ્રેમમાં જે જે સંકટો સહન કર્યા તેના થોડાક ઢાખલા રજુ કરવાનો અત્રે પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે.

દીન ઇમાન માટે સહેલાં સંકટો.

હઝરત ફાતમા રહી૦ હઝરત ઉમર રહી૦ ના જહેન હતાં એક દિવસ હઝરત ઉમર રહી૦ આપણા પયગમ્બર સલ૦ને શહીદ કરવાનો ઠરાવ કરીને ઘરમાંથી નીકળ્યા, એ વખત સુધી આપ મુસલમાન થયા નહોતા. રસ્તામાં એક સહાબી આપને મળ્યા. હઝરત ઉમરે તેમને કહ્યું:—“અફ-સોસ ! તમે તમારા બાપ દાદાના મઝહબનો ત્યાગ કરી મુસલાન થઈ ગયા.”

તેઓએ ઉત્તર આપ્યો:—“હું મુસલમાન થઈ ગયો
એ વાતને જાણ્યો મુઠ્ઠી દો, પણ તમારા નજીકના સગાઓ
પણ મુસલમાન થઈ ગયા છે, તેનું કેમ ? પહેલાં તમારા
ઘરની ખબર દ્યો ફરી મને શીખામણ આપો.”

હઝરત ઉમરે પુછ્યું:—“તે કેણુ છે ?”

સહાબીએ જવાબ આપ્યો:—“તમારી બહેન અને
બનેવી.” આ વાત સાંભળતાંવારજ હઝરત ઉમર રહીંને
સખ્ત ગુસ્સો ચઢ્યો, તેથી વધારે વાતચીત ન કરી
શક્યા, અને બારોબાર બહેનને ત્યાં આવ્યા. ત્યાં ગયા તો
મકાનનું બારણું વાસેલું હતું અને કુર્આન વાંચવાનો અવાજ
અંદરથી આવતો હતો. આપે ગુસ્સામાંજ સાંકળ ખખડાવી,
બારણું ઉઘાડવામાં આવ્યું. આપે બહેનને પુછ્યું:—“મકાનની
અંદરથી અવાજ શાનો આવતો હતો.”

બહેને જવાબ આપ્યો:—“કશુંય નહોતું.”

આ વાત સાંભળતાંજ તેમનો ગુસ્સો વધી ગયો, અને
બનેવીને માર મારવા માંડ્યો. બહેન બચાવ કરવા વચ્ચે
પડ્યાં, એટલે તેમના વાળ પકડીને એટલો બધો માર માર્યો
કે આખું શરીર લોહી લોહાણુ થઈ ગયું. છતાં તેઓ ઈસ્લા-
મથી ડગ્યા નહિ. તેઓએ મન મજબુત કરી કહ્યું:—“તમે
મરજી પડે તેમ કરો, પરંતુ અમે તો ઈસ્લામનો ત્યાગ
કરવાનાજ નથી.”

જહેન, જનેવીના જવાબની હઝરત ઉમર રહીં ના મન ઉપર ઉંડી છાપ પડી. વળી જહેનને લોહી લોહાણુ જોઈને દીલ નરમ થયું, ગુસ્સો નરમ પડ્યો ત્યારે કહ્યું:—
“વારૂ તમે જે વાંચતાં હતાં, તે મને સંભળાવો ?”

હઝરત કાતમા રહીંએ કુઆનના પાનાં આપની સમક્ષ મુક્યાં. હઝરત ઉમર રહીં કુઆન શરીફ વાંચતાં હતાં, અને તેમનું શરીર થરથર ધ્રુજતું હતું. વાંચ્યા પછી જે અખત્યાર પોકારી ઉઠ્યા “લાઈલાહા ઈલ્લાહાહો મોહમ્મદુરરસુલુલ્લાહ.”

હઝરત બીબી સમીઆ રહીં ઈમાન લાવ્યા, ત્યારે કાફરોએ તેમને લોખંડનું બખ્તર પહેરાવી સખ્ત તડકામાં બળતી રેત ઉપર સુવાડ્યા, છતાં ઈસ્લામ ઉપર અચળ રહ્યાં. છેવટે અબુ જહલ નામના એક કાફર માણસે બીબી સમીઆ રહીં ને બરછી મારી શહીદ કરી દીધાં.

બીબી લબીના રહીં અને ઝનીરા રહીં ને હઝરત ઉમર રહીં ઈસ્લામ લાવ્યા પહેલાં બેહદ દુઃખ આપતા હતા. બીબી લબીના રહીં ને માર મારતાં થાકી જતાં, ત્યારે કહેતા કે મેં તને એટલા માટે માર મારવો બંધ નથી કર્યો કે મને તારા ઉપર દયા આવી હોય. પણ એટલા માટે બંધ કર્યો છે કે હું થાકી ગયો છું. અને મારા હાથ દુઃખી ગયા છે.

તવહીદ.

આપણા મઝહબની સૌથી મોટી વાત અને સૌથી પહેલી તાલીમ “તવહીદ” (એકેશ્વરવાદ) છે. તવહીદ કહે છે, ખુદાને એક માનવાને. એટલે તેના ગુણ અને રૂપમાં કોઈને ભાગીદાર ન કરાવો, અને એવી રીતે માનવું કે અદલાહ પાકમાંજ બધી શક્તિ છે, તેજ મારે છે, તેજ જીવાડે છે, તેજેજ આપણને પયદા કર્યા છે, તેજ આપણને રોજ આપે છે, તેની શક્તિ અને કૌવત દરેક વસ્તુ કરતાં વધારે છે, પોતાના કામમાં કોઈનો મોહતાજ નથી. તે તમામનો અધિકારી છે, તેના ઉપર કોઈનો અધિકાર ચાલતો નથી, તેજેજ તમામ વસ્તુઓ પયદા કરી છે. છતાં તેને કોઈએ પયદા કર્યો નથી. તેના નથી મા-બાપ કે નથી ભાઈ બહેન. હુમેશથી છે, અને હુમેશ રહશે. તેજ ઈબાદત, બંદગી અને પુજા કરવાને લાયક છે.

સહાબીયાતે મોટાં મોટાં દુઃખ વેઠ્યાં, છતાં પણ કદી ખુદાની તવહીદનો ઈન્કાર કર્યો નથી.

બીબી ઉમ્મે શુરૈફ રહીઁ મુસલમાન થયાં ત્યારે કાફરો એ તેમને તડકામાં ઉભાં કર્યાં, અરબ દેશમાં સખ્ત તાપ પડે છે, તડકામાં ઉભો કરવો એ ત્યાંની સખ્ત સજા હતી. અત્યાચારી કાફરોએ આપને તડકામાં ઉભાં રાખી જમવા માટે રોટલા સાથે મધ આપ્યું. રોટલા અને મધનો ગુણ :

ગરમ છે. મધ ખવાડવાની મતલબ તરસ વધારે લાગવાની હતી. ત્રણ દિવસ સુધી તે બાનુને તડકામાં ઉભાં રાખવામાં આવ્યા. ત્રીજા દિવસે કાફરોએ કહ્યું કે તમે ખુદાની તવહીદનો ઇન્કાર કરો. તેમની ઉપર આ દુઃખની એટલી બધી અસર થઈ હતી કે તેઓ બેભાન થઈ ગયાં હતાં. કાફરોની વાત સમજી શક્યા નહિં. ત્યારે કાફરોએ આસ્માન તરફ ઇશારો કરીને સમજાવ્યું કે ખુદાની તવહીદનો ઇન્કાર કરો. બીબોએ તેમનો ભાવ સમજીને કહ્યું:—“ખુદાના સમ મને તો તવહીદમાં અચળ વિશ્વાસ છે, હું એને કદીયે ત્યાગ કરવાની નથી.”

બીબી ઉમ્મે સલીમ રહીઁ મદીના શરીફમાં મુસલમાન થયાં. તેમના ભરથાર કાફર હતાં, ભરથારને ઇસ્લામની ખુબીઓ સમજાવતાં હતાં. તેથી તેમના પતિ નારાજ થઈ શામ ખાતે ચાલ્યા ગયા. અને ત્યાંજ મરણ પામ્યા. આ બધા કષ્ટોની લેશ માત્ર પણ દરકાર કર્યા વગર તેમનો વિશ્વાસ ઇસ્લામ ઉપર દૃઢ રહ્યો.

એજ બીબી ઉમ્મે સલીમ રહીઁ ને તદ્દહા નામના શખ્સે નિકાહનો પયગામ મોકલ્યો. ત્યારે પહેલા ભરથારથી છુટા પાડવાનું જે કારણ હતું, તેજ કારણ અહિં પણ મવજુદ હતું. એટલે અબુ તદ્દહા કાફર હતા. બીબી ઉમ્મે સલીમ રહીઁ એ જવાબ આપતાં કહ્યું:—

“ મારો અને તમારો સાથ કેવી રીતે નહીં શકે એમ છે ? હું આં હઝરત સલ્લોને ખુદાના રસુલ સલ્લો માનું છું. અને તમે લાકડા અને પથરની મુર્તિઓમાં શ્રદ્ધા રાખો છો. હું તમારી પાસેથીજ જાણવા માગું છું કે જે મુર્તિઓને માણસે પોતાના હાથે બનાવી છે, અને ફરી પડેજ તેને પયદા કરનાર તથા સર્વ શક્તિમાન ગણે છે. ત્યારે એ મુર્તિઓ કેવી રીતે નફેા નુકશાન પહોંચાડી શકતી હશે ? ”

અબુ તલહા ઉપર હઝરત ઉમ્મે સલીમ રહીંની વાતોની એટલી બધી અસર થઈ કે તેઓએ ઇસ્લામ સ્વીકાર કરી લીધો. તે પછી ઉમ્મે સલીમ રહીં એ તેમની સાથે નિકાહ કરી લીધો.

શિક્ક તરફ તરસ્કાર.

આપણી આકાશી કિતાબ કુર્આન શરીફમાં અલ્લાહ પાકે ઠેક ઠેકાણે શિક્કની નિંદા કરી છે કે:—“ જે (કોઈને) ખુદાનો ભાગીદાર બનાવે, તો તેની વાત એવી છે કે જાણે તે આકાશ પરથી નીચે ઉથલાઈ પાડયો. ફરી તેને (રસ્તામાં હિંસક પ્રાણી) ઉચકીને લઈ ગયો, અથવા પવનના વંટોળીયાએ તેને કોઈ જગ્યાએ નાંખી દીધો. ”

એજ પવીત્ર કુર્આનમાં બીજી જગ્યાએ ફરમાવ્યું છે કે:—“ જે લોકો ખુદા વગર (બીજાને) પોતાનો માલીક બનાવી રાખ્યો છે. તેનો દાખલો કરોળીયા જેવો છે કે

તેણે પણ મકાન બનાવ્યું, અને કશો સંદેહ નથી કે મકાનોમાં સૌથી નબળું મકાન કરોળીયાનું મકાન છે. કદાચ લોકો આટલી વાત જાણતા. ”

એજ પવીત્ર કિતાબમાં આગળ ચાલતાં ફરમાવ્યું છે કે:— “અલ્લાહ આ (ગુનોહ) તો માફ કરતો નથી કે તેની સાથે કોઈને જોડીદાર ગણવામાં આવે, અને તેથી ઓછું જોને ચાહે માફ કરે. અને જેણે અલ્લાહનો સાથીદાર મુકર્રર કર્યો, તે સીધા રસ્તાથી ઘણી દુર ભટકી ગયો. ”

હદીસ શરીફમાં છે કે હઝરત રસુલે ખુદા સલ્વં એ હઝરત મઆઝ રહીં ને કહ્યું કે હે મઆઝ ! રહીં તમે જાણો છો કે અલ્લાહનો હક્ક મનુષ્યો ઉપર શો છે. હઝરત મઆઝે કહ્યું કે અલ્લાહ અને તેના રસુલ સલ્વં વધુ જાણે છે. આપે ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ પાકનો હક્ક માણસો ઉપર એ છે કે અલ્લાહની ઇબાદત કરે, કોઈને તેનો શરીક (સાથીદાર) ન બતાવે. અને મનુષ્યનો હક્ક અલ્લાહ ઉપર એ છે કે જે માણસ અલ્લાહ સાથે કોઈને સાથીદાર નથી ઠરાવતા તેમની ઉપર અઝાબ નહિં થાય.

સહાબીયાત રહીં શિર્કને બહુ ધિક્કારતાં હતાં, તેઓ પોતાના મુશરીક સગા સંબંધીઓ સાથે વાત કરવાનું પણ પસંદ કરતાં નહોતાં. બીબી અસ્મા રહીં પાકાં મુસલમાન હતા. તેઓ શિર્કને એટલો તિસ્કારતાં હતાં કે એકત્રાર તેમના માતા સોગાદની કોઈ વસ્તુ લઈને તેમની પાસે આવ્યાં.

પરંતુ તેઓ મુસલમાન નહોતાં થયાં, તેથી તેમને મકાનમાં આવવા દીધાં નહિં. અને હુઝરત આયશા રહીં ને કહેવડાવ્યું કે તેઓ રસુલે પાક સલ્લં ને પુછી જણાવે કે આવા પ્રસંગે મારે શું કરવું જોઈએ. આપ સલ્લં એ ફરમાવ્યું કે તેમની લાવેલી જણુસો રાખી લો, અને તેમને મકાનની અંદર આવવા દો. એજ અદલાહતનો હુકમ છે.

બીબી અસ્મા રહીં એ આં હુઝરત સલ્લં નો હુકમ જાણી લીધો, ત્યારે ભારે માન સાથે મકાનમાં માતાને બેસાડ્યાં અને તેઓ જે જણુસો લાવ્યાં હતાં તે પણ રાખી લીધો.

હુઝરત રસુલે પાક સલ્લં ના બીબી હુઝરત ઉમ્મે હબીબા રહીં ને શિક્ષક પ્રત્યે એટલો બધો તિરસ્કાર હતો કે એકવાર તેમના પિતા અબુ સુપ્રીયાન કોઈ કારણુવશ આં હુઝરત સલ્લં ની પાસે મદીના શરીફ આવ્યા, તેઓ અત્યાર સુધી મુસલમાન થયા નહોતા. તેમના દીકરી હુઝરત ઉમ્મે હબીબા રહીં પણ ત્યાંજ મવજુદ હતાં. અબુ સુપ્રીયાન તેમને મળવા ગયા. તેઓ મકાનની અંદર પહોંચ્યા ત્યારે રસુલે પાક સલ્લં નું બીછાણું પાથરેલું હતું. અબુ સુપ્રીયાન તે બીછાણા ઉપર બેસવા માંગતા હતા, પણ તરતજ હુઝરત બીબી ઉમ્મે હબીબા રહીંએ બીછાણું ઉઠાવી લીધું. આ વાત ઉપર અબુ સુપ્રીયાનને સખ્ત ગુસ્સો ચઢ્યો. અને દિકરીને કહ્યું કે માલમ પડે છે કે તમને બિછાણું મારા કરતાં ઘણું વડાલું લાગે છે. આપે ફરમાવ્યું કે એ બિછાણું

રસુલે પાક સલ્લં નું છે, પણ આપ મુશરીફ છો, એટલે તેની ઉપર બેસવાને લાયક નથી.

રસુલે પાક સલ્લંની મોહબ્બત.

રસુલુલ્લાહ સલ્લં ઉપર પ્રેમ ધરાવવો એ દરેક મુસલ-
માનની ફરજ છે. હદીસ શરોફમાં હઝરત રસુલે પાક સલ્લં
એ ફરમાવ્યું છે કે તમારામાં મોમિન તે હશે કે જે મારા
ઉપર પોતાના પિતા, પોતાની ઓલાદ અને સર્વે માણસો
કરતાં વધુ પ્રીતિ રાખે.

સહાબીયાત રહીં આં હઝરત સલ્લં ના પ્રેમને પોતાનું
ઇમાન સમજતાં હતાં.

બીબી ઉમ્મે અમ્મારાહ રહીં ઓહદની લડાઈમાં
શામિલ હતાં, તે લડાઈમાં ઇબ્ને કમીયાહ કાફરે હઝરત રસુલે
પાક સલ્લં ઉપર તદ્વારથી હુમલો કર્યો. ત્યારે હું ઉમ્મે
અમ્મારાહ રહીં વ્યાકુળ થઈ ગયાં, અને તદ્વારથી તત્કાળ
ઇબ્ને કમીયાહ ઉપર તાર કર્યો, પરંતુ તેણે લોખંડના બે
ખખતર પહેર્યા હતાં, આથી તેના ઉપર કાંઈ અસર થઈ
નહિ. તેણે પાછળથી તેમને (બીબી ઉમ્મે અમ્મારાહ રહીં)
તદ્વાર મારી, જેથી તેઓ જખ્મી થઈ ગયાં, પછી સારા
તો થઈ ગયાં, કિંતુ ખભા ઉપર તે જખ્મનો નિશાન જીવન
પર્યંત ફાયમ રહ્યો.

બીબી આયશા રહીંએ હઝરત રસુલે પાક સલ્લં
ની વફાત પછી એક વખતે ખાણું મંગાવ્યું. પછી ફરમાવ્યું.
એવું કદિ બન્યું ન હોય કે મેં પેટ ભરીને ખાધું, અને
મને રૂદન ન આવ્યું હોય. લોકોએ સબબ પુછ્યો. ત્યારે
ફરમાવ્યું કે મને તે વખત યાદ છે કે જ્યારે રસુલે પાક
સલ્લંએ દુનિયાને છોડી. ખુદાના કસમ આપે દિવસમાં બે
વખત પેટ ભરીને રોટી અને ગોશત ખાધું નથી.

હઝરત સફિયાહ રહીં જેઓ હઝરત રસુલુલ્લાહ સલ્લંના
પત્નિ હતાં, જ્યારે હઝરત રસુલે પાક સલ્લં બિમાર થયાં,
ત્યારે આપની તમામ બીબીઓ (પત્નિઓ) આપને પુછવા
અર્થે આવ્યાં. તો હઝરત સફિયાહ રહીં એ હસરત ભર્યા
સાહે રસુલે પાક સલ્લંથી અરજ કરી કે યા રસુલુલ્લાહ સલ્લં
મારી ઈચ્છા છે કે આપની તમામ વિપત્તિઓ મને મળી
જાય, અને આપ સારા થઈ જાવ. આ સાંભળી બીબી
બીબીઓ (પત્નિઓ) એક બીજાની તરફ જોવા લાગ્યાં. ત્યારે
આપે ફરમાવ્યું કે ખુદાના સમ તેઓ સાચાં છે. (ખરા-
અંતઃકરણથી કહે છે.) એક વખતે આપે પાણી અથવા દુધ
પીધું, તેમાંથી કાંઈ બાકી રહ્યું, ત્યારે હઝરત ઉમ્મે હાની
રહીં ને આપ્યું. તેઓએ કહ્યું જો કે મારો રોઝો છે, પણ
હું આપનું એકું પાણું ફેરવવા પસંદ કરતી નથી.

આં હઝરત સલૅનું અનુસરણુ.

દુનિયામાં કોઈ પણ માણસ આં હઝરત સલૅના હુકમો ઉપર આદ્યા વગર પ્રગતિ મેળવી શકતો નથી. કુર્આનમાં છે કે:—“જેણે અલ્લાહ અને રસુલ સલૅનું કહ્યું માન્યું, તેણે મહા સફળતા પ્રાપ્ત કરી.”

બીજી જગ્યાએ ફરમાવ્યું છે કે:—“અલ્લાહનો હુકમ માનો અને રસુલ સલૅનો હુકમ માનો, ને નાફરમાનીથી બચતા રહો. એમ છતાં પણ કદાચ તમો ખુદાના હુકમથી ફરી જાવ, તો જાણી લો કે અમારા રસુલ સલૅના જીમ્મે તો અમારા હુકમને સ્પષ્ટ રીતે પહોંચાડવાનુંજ હતું.”

સહાબીયાત રહીં દરેક કામમાં હઝરત રસુલે પાક સલૅનું અનુસરણુ કરતાં, અને કઠણમાં કઠણ પ્રસંગો ઉપર પણ હઝરત રસુલે પાક સલૅના હુકમોને બજાવી લાવતાં.

બીબી આયશા રહીં રસુલે પાક સલૅને ચાશ્ત*ની નમાઝ પઢતા જોતાં હતાં. આથી પોતે પણ આ નમાઝને અત્યંત પાળંદી સાથે પઢતાં હતાં.

બીબી ઉમ્મે સલ્માહ રહીં જેઓ હઝરત રસુલે પાક સલૅ ના પત્નિ છે. એક વખત વાળ ઓળાવતાં હતાં કે એટલામાં રસુલે પાક સલૅનો મુબારક સાદ સાંભળ્યો. હજી

* આશરે નવ વાગે દિવસમાં જે નક્લિ પઢવામાં આવે છે.

ખુત્તો! આરંભ્યો હતો, અને માત્ર આ વાક્ય મુખારક મુખથી
અદા કર્યો કે:—“હુ લોકો !”

આ વાક્યને સાંભળતાંવારજ તે બીબીએ વાળ ઓળ-
નારીને કહ્યું કે જલ્દી વાળ બાંધી દો. તેણીએ કહ્યું આટલી
જલ્દી શું છે ? હજી તો હઝરત રસુલે પાક અલંચે માત્ર
“હુ લોકો”જ ફરમાવ્યું છે. બીબી ઉમ્મે સલમાહ રહીં
એ ફરમાવ્યું ખુબ ! શું અમે માણસોમાં શામિલ નથી.
તરતજ પોતાના વાળ બાંધીને ઉભા થઇ ગયાં, અને ખુત્તામાં
શામિલ થયાં. અને આખોય ખુત્તો ઉભા રહીને સાંભળ્યો.

હઝરત રસુલે પાક અલંચે તે હજમાં કે જેના પછી
આપની વક્ષાત થઇ. પોતાની બીબીએ (પત્નિએ)ને ફરમા-
વ્યું કે આ હજ પછી ઘરથી ખુદાર ન નિકળજો. હઝરત ઝયનખ
રહીં અને હઝરત સવદા રહીંએ આ હુકમની ઘણી સખ-
તાઈ સાથે પાળંદી કરી. અને આખીય વય ઘરથી ખુદાર
નિકળ્યા નહિં. બીબી સવદા રહીં ફરમાવ્યા કરતાં હતાં કે
મેં હજ કરી, ઉમરાહ કર્યાં, અને હવે અલ્લાહના હુકમથી
ઘરમાં બેઠી છું.

બીબી આયશા રહીંએ એક વખતે અરફાના દિવસ
રોઝાથી હતાં, ગરમીની રતુ હતી. તડકો એટલો તેજ હતો
કે લોકો પોતાના માથા ઉપર વારંવાર પાણીના છાંટાં નાખી
વખંત વીતાવી રહ્યાં હતા. કોઇએ હઝરત આયશા રહીં

ને કહ્યું કે રોઝો તોડી નાખો. ત્યારે આપે જવાબ આપ્યો કે મેં હજરત રસુલે પાક સલ્વં થી સાંભળ્યું છે કે અરફાના રોઝાથી આખા વરસના ગુનાહો માફ થઈ જાય છે, હું આ રોઝાને કેવી રીતે તોડી શકું ?

બીબી અયનબ રહીં બિન્તે હજશના ભાઈનો ઇન્તેકાલ થયો, ત્યારે તેના ચોથા દિવસે આપે તે સ્ત્રીઓ સમક્ષ કે જોઓ ત્યાં હાજર હતી. ખુશ્બો લગાડી અને ફરમાવ્યું. મને તે વખતે ખુશ્બો લગાડવાની જરૂર નહોતી, પરંતુ મેં હજરત રસુલે પાક સલ્વંને મિમ્બર ઉપર ફરમાવતાં સાંભળ્યું છે કે કોઈ મુસલમાન સ્ત્રી પોતાના પતિ સિવાય બીજા સગા સંબંધીનો ત્રણ દિવસથી વધુ શોક પાળે એ જાયઝ નથી.

ઇબાદત.

નમાઝ.

આપણા રસુલે પાક સલ્વંની ઉપર પાંચ વખતની નમાઝો ફરજ કરવામાં આવી છે. કુર્આને કરીમમાં ઠેક ઠેકાણે નમાઝની તાકીદ કરવામાં આવી છે. એક જગ્યાએ ફરમાવ્યું છે કે:-

“નમાઝ પઢો અને ઝકાત આપતા રહો, જે કાંઈ બલ્દાઈ પોતાના માટે આગળથી મોકલી આપશે, તેને ખુદાને

ત્યાં મેળવશે, અને તમે જે કાંઈ કરો છો તેને ખુદા જુએ છે. ”

હઠીસ શરીરમાં છે કે એક પ્રસંગે હઝરત રસુલે પાક સલોએ સહાબાને પુછ્યું કે કદાચ કોઈના દ્વાર ઉપર નહેર હોય, અને તે તેમાં પાંચ વખત સ્નાન કરે. તો શું તેના શરીર ઉપર મેલ બાકી રહેશે ? લોકોએ કહ્યું નહિ. આપે ફરમાવ્યું કે આવીજ મિશાલ પાંચે નમાઝોની છે કે જેની મારફતે અલ્લાહ ગુનાહને માફ કરી દે છે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રહીં વર્ણુન કરે છે કે મેં રસુલે પાક સલોને પુછ્યું કે અલ્લાહને કયો કામ વધુ પસંદ છે. ફરમાવ્યું નમાઝ.

અબ્દુલ્લાહ બિન શકીક રહીં ફરમાવે છે કે સાહબા રહીં આમાલમાં નમાઝ છોડવાને કુફ્ર સમજતા હતા.

આજ કાલ સ્ત્રીઓ નમાઝમાં ઘણીજ ગફલત કરે છે. નમાઝ છોડવા માટે તેમને ઘણા બહાના મળી જાય છે, કિંતુ તેઓ જાણતી નથી કે કયામતના દિવસે સૌથી પ્રથમ નમાઝ સબંધે પુછવામાં આવશે.

સહાબીયાત રહીં નમાઝના અત્યંત પાબંદ હતાં, અને સર્વે કામોથી વધુ નમાઝ ને જરૂરી સમજતાં હતાં. આપણે ફરજ નમાઝોની પણ આટલી પાબંદી કરતાં નથી, કે જેટલો તેઓ સુન્નતો અને નફિલોનો ખ્યાલ રાખતાં હતાં.

ખીખી આયશા રહીંનો હુજરો મસ્જીદે નખતી સાથે
જોડાયલો હતો. જ્યારે રસુલે પાક સલ્લમ મસ્જીદમાં નમાઝ
પઢાવતાં, ત્યારે તેઓ પોતાના હુજરામાંથી તેનું અનુકરણ
કરતાં હતાં.

ખીખી ઉમ્મે હુખીબા રહીંઓ રસુલે પાક સલ્લમથી
સાંભળ્યું હતું કે જે માણસ દરરોજ બાર (૧૨) રકાત
નક્કિલ પઢશે. અલ્લાહ પાક તેના માટે જન્નતમાં ઘર બના-
વશે. તેઓ આ નક્કિલને અત્યંત પાળંદી સાથે પઢતાં હતાં.

ખીખી ખુલા બિન્તે હકીમ રહીંમ દિવસે તો રોઝો
રાખતાં અને રાત્રે ઈબાદત કરતાં હતાં.

ખીખી આયશા રહીંમ અશરાફની નમાઝ બરાબર
પાળંદી સાથે પઢતાં હતાં. જો કે રસુલે પાક સલ્લમએ આ
નમાઝને આખી વયમાં માત્ર એકજવાર પઢી હતી.

ખીખી આયશા રહીંમ તહજ્જુદની નમાઝ રસુલે પાક
સલ્લમની સાથે અદા કરતાં હતાં, અને કદિ તો આખી
આખી રાત રસુલે પાક સલ્લમની સાથે નક્કિલો પઢતાં હતાં.
ઝકાત અને ખેરાત.

માલ એકઠું કરવામાં સ્ત્રીઓ ઘણીજ પ્રખ્યાત છે.
ઘરેણું બનાવવાનો શોખ તેમની અંદર હદ ઉપરાંત હોય.

* તે નમાઝ કે જે સૂર્ય નિકળ્યા પછી પઢવામાં આવે છે.

છે. પરંતુ ઘણી થોડી સ્ત્રીઓ એવી નિકળશે કે જેઓ રૂપિયા અને ઘરેણાંની ઝકાત આપતી હશે. મુસલમાનોમાં અત્યંત થોડા એવા કુટુંબો દ્રષ્ટિગોચર થશે, કે જ્યાં અદ્વાહ અને રસુલ સલોને પ્રસન્ન કરવા માટે ખેરાત કરવામાં આવતી હોય. પરંતુ સહાળીયાત રહીં દરેક કામમાં અદ્વાહ અને તેના રસુલ સલોની ખુશી શોધતાં, અને દરેક રીતે પૈતાની આખરત સુધારવાના પ્રયત્નો કરતાં હતાં. ખુદા અને રસુલ સલોના હુકમો આગળ માલની કશી વિસાત ગણવામાં આવતી નહોતી. કુર્આન શરીફમાં છે કે:-

“જે લોકો ચાંદી અને સોનું એકઠું કરે છે, અને તેને ખુદાના માર્ગમાં ખર્ચ કરતા નથી. કહી દો કે તેમના માટે સખ્ત અઝાબ છે.”

બીજી જગ્યાએ છે કે:-“જે લોકો ઈમાન લાવ્યા અને સુકૃત્યો (પણ) કર્યા, અને નમાઝ પઢતા તથા ઝકાત આપતા રહ્યાં. તેઓને તેમના પરવરદિગારને ત્યાં સવાબ મળશે, અને તેમને કોઈ પ્રકારનો ભય રહેશે નહિ, અને તેઓ ઉદાસ પણ થશે નહિ.”

ત્રીજી જગ્યાએ ફરમાવ્યું છે કે:-“લોકો ! જ્યાં સુધી (ખુદાના માર્ગમાં તે વસ્તુઓમાંથી) ખર્ચ ન કરશો કે જે તમને વહાલી છે. નેફીના (દરજા) ઉપર કદાપી પણ

પહોંચી શકશે નહિ. અને કેાઈ પણ વસ્તુ તમે ખર્ચ કરો, તે અલ્લાહ જાણે છે.”

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રહીં વર્ણન કરે છે કે રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું છે કે જે માણસ માલદાર થઈને માલની ઝકાત આપતો નથી, કયામતના દિવસે તે દોલત સર્પ જનાવીને તેના ગળામાં નાખવામાં આવશે.

હઝરત અબુ હુરૈરા રહીં ફરમાવે છે કે હઝરત રસુલે પાક સલ્વં એ ફરમાવ્યું છે કે જે માણસ સોના ચાંદીનો માલીક છે, અને તેની ઝકાત ન આપે તો કયામતના દિવસે તેના માટે અગ્નીની તખ્તીઓ જનાવવામાં આવશે, અને તેઓને દોઝખની અગ્નીમાં ગરમ કરવામાં આવશે, અને ફરી તે તખ્તીઓથી તેના પડખા, માથું અને કેડને ડામ દેવામાં આવશે.

હઝરત આયશા રહીંનું કથન છે કે જ્યારે ઝકાત આપવામાં ન આવે, અને તે માલમાં મળતી રહે તો ઝકાત તે માલને તબાહ કરી નાંખે છે.

હઝરત અબુ ઝર રહીંએ હઝરત રસુલુલ્લાહ સલ્વંને પુછ્યું કે અલ્લાહને ત્યાં ખેરાતનો શો સવાબ છે. આપે ફરમાવ્યું કે અલ્લાહને ત્યાં ખેરાતનો સવાબ અનેક ગણો વધારે છે.

એક રીવાયતમાં છે કે ખેરાત ખુદાનો ગુસ્સો ઠંડો કરે છે, અને પુરા અંજામથી ખચાવે છે.

હઝરત અલી કરો ફરમાવે છે કે ખેરાત કરવામાં જલ્દી કરો, એટલા માટે કે સદકાથી બલાઓ વધવા પામતી નથી.

એક સહાળીયા રહીં પોતાની એક દિકરીને રસુલે પાક સલો પાસે લઈ આવ્યાં તે છોડીએ સોનાના કંકણ પહેર્યાં હતાં. આપે ફરમાવ્યું:—“શું તમે એની ઝકાત આપો છો?”

તેઓએ કહ્યું નહિં. આપે ફરમાવ્યું શું તમને એ પસંદ છે કે એના બદલામાં કયામતના દિવસે અલ્લાહની પાસે તેને અગ્નીના કંકણ પહેરાવે. તેઓએ આ સાંભળતાં વારજ તે કંકણ કાઢીને રસુલે પાક સલોની આગળ નાંખી દીધાં, અને કહ્યું કે આ અલ્લાહ અને રસુલ સલોના છે.

હઝરત ઝયનબ રહીં જેઓ આપણા રસુલે પાક સલો ના પત્નિ છે. પોતાની વફાતના સમયે પૈસા ટકા કાંઈ મુક્યા નહોતા, તેમને જે કાંઈ મળતું તે ખેરાત કરી દેતા.

હઝરત બીબી આયશા રહીંની પાસે એક પ્રસંગે એક સહાળી આવ્યા. આપે તેમને પુછ્યું. “શું તમારી બોલાદ છે?” તેઓએ કહ્યું:—“નહિ.” આપ બોલ્યાં જે કદાચ મારી પાસે દસ હજાર દિરહમ હોત તો હું તમને આપત. અનાયાસે તેજ દિવસે સાંજે હઝરત મુઆવીયા રહીં એ આપની સેવામાં કંઈક રકમ મોકલી. જ્યારે તે રૂપિયા

આયશા રહીંને મળ્યા, ત્યારે ફરમાવ્યું કે મને કેટલી જલ્દી અજમાવવામાં આવી. તેજ વખતે તે સહાબીને બોલાવી દશ હજાર દિરહમ આપી દીધાં. તેઓએ આ રૂપિયાથી એક દાસી ખરીદી.

હઝરત બીબી આયશા રહીંની પાસે એક પ્રસંગે અબ્દુલ્લાહ બીન ઝુબયર રહીંએ એક લાખ દિરહમ મોકલ્યા. આપે તે દિવસે રોઝો રાખ્યો હતો. હઝરત આયશા રહીંએ તેજ વખતે સઘળો માલ ખેરાત કરી દીધો. હઝરત ઉમ્મે ઝર્હૂ રહીં કે જેઓ આપની દાસી છે. અરજ કરી કે કદાચ આ રૂપિયામાંથી કાંઈ ગોસ્ત ખરીદી લીધું હોત તો રોઝો ખોલવાના કામમાં આવત. આપે ફરમાવ્યું કે તમે પહેલાંથી કેમ યાદ ન અપાવ્યું ?

હઝરત બીબી અસ્માઅ રહીં એટલી બધી ખેરાત કરતાં હતાં કે તેમની પાસે કાંઈ બાકી રહેતું નહોતું. જ્યારે બીલકુલ હાથ ખાલી થઈ જતાં ત્યારે કરજ લેતાં. લોકોએ પુછ્યું કે આપ કરજ શા માટે લો છો ? ત્યારે આપે ફરમાવ્યું કે જે મનુષ્ય અદા કરવાની નિયત રાખે છે. અદ્લાહ તેની મદદ કરે છે, હું તેની મદદને શોધું છું.

હઝરત બીબી અસ્માઅ રહીં ને પોતાની બહેન હઝરત આયશા રહીંની વફાત પછી હિસ્સામાં એક જંગલ મળ્યો હતો. પરંતુ તેઓએ તેને એક લાખ દિરહમમાં વેચી.

નાંખ્યો. અને બધા રૂપિયા પોતાના સગા સંબંધીઓમાં
વહેંચી દીધા.

હઝરત ઝયનબ રહીના પતિ હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને
મસઉદ ઘણાંજ ગરીબ હતા, એઓ એક હુન્નર બાણુતાં
હતાં. તેની મારફતે પોતાના પતિરાજની સેવા કરતાં હતાં,
અને બાળકોનું પણ પાલણુ પોષણ પણ કરતાં હતાં. પરંતુ
જે કમાવતાં તે સઘળું ઘરમાં ખર્ચ થઈ જતું. એટલું પણ
ખચતું નહોતું કે તેઓ કોઈને કાંઈ સફકો અને ખેરાત
આપી શકે.

એક દિવસ તેઓએ પોતાના પતિરાજને કહ્યું કે હું જે
કાંઈ કમાવું છું તે સઘળું તમારા અને તમારા બાળકોમાં
ખર્ચ થઈ જાય છે, હું સફકો અને ખેરાત કાંઈ પણ કરી
શક્તી નથી. તેમજ બતાવો કે એમાં મારો શો ફાયદો છે ?
તેમના પતિએ જવાબ આપ્યો કે હું તમને નુકશાન આપવા
માંગતો નથી. તમે તમારો ફાયદો વિચારો. આ જવાબ
સાંભળી હઝરત બીબી ઝયનબ રહીના હઝરત રસુલે પાક
સલ્લં પાસે ગયાં. અને કહ્યું યા રસુલુલ્લાહ સલ્લં હું
એક હુન્નર બાણું છું. મારા પતિ અત્યંત ગરીબ છે. જે
કમાઉં છું, તે સઘળું મારા પતિ અને બાળકોમાં ખર્ચ થઈ
જાય છે. જેથી હું ગરીબ અને મિસ્કીનોને ખેરાત આપી

શક્તી નથી. એવી સ્થિતિમાં મને કાંઈ સવાજ મળે છે ?
આપે ફરમાવ્યું:—“હા.”

બીબી ઉમ્મે સદમાહ રહીં પોતે પણ ખુદાના માર્ગમાં
ખર્ચ કરતાં હતાં, અને બીબીઓને પણ નસિહત કરતાં
હતાં. એક પ્રસંગે હઝરત અબ્દુરેહમાન બિન ઓફ રહીં
એ બીબી સદમાહ રહીંને કહ્યું કે માતાજી ! મારી પાસે
એટલું ધન એકઠું થઈ ગયું છે કે હવે વિનાશનો ભય છે.
તેઓએ કહ્યું બેટા ખર્ચ કરો.

એક પ્રસંગે હઝરત રમુલે પાક સલ્તંએ ઇદના
ખુલ્લામાં સદકા અને ખેરાતની ફઝીલતોનું વર્ણન કર્યું.
તે મજલીસમાં સ્ત્રીઓ પણ મવજુદ હતી. તેઓએ પોતાના
કુનોની બાદીઓ અને હાથોના વેઠ ઉતારી ઉતારી અદ્દાહના
માર્ગમાં આપી દીધાં અનાયાસે તે વખતે બીબી અસ્માઅ
રહીંની પાસે માત્ર એક લોંડી સિવાય બીજું કાંઈ નહોતું.
તેઓએ પોતાની દાસીને વેચી સઘળા રૂપિયા અદ્દાહના
માર્ગમાં આપી દીધા. યાદ રાખો ! આપણી માફક સહા-
બીયાત રહીં સદકો આપવામાં ઓછા વત્તાનો લેશ માત્ર
પણ ખ્યાલ કરતાં નહોતાં. બદકે તેમની પાસે જે કાંઈ હોતું
તે સઘળું માગનારને આપી દેતાં.

બીબી આયશા રહીંની પાસે એક સ્ત્રી માગવા
આવી, તેની ગોદમાં બે નાના બાળકો હતાં. તે વખતે આપની

પાસે માત્ર એકજ ખજુર સિવાય કંઈ નહોતું. આપે તે ખજુરના બે કકડા કરી બન્ને બાળકોમાં વહેંચી દીધાં. રોઝો.

મુસલમાનો ઉપર આખા વરસમાં એક માસના રોઝા ફરજ છે. કુર્આન શરીફમાં છે કે:—“મુસલમાનો ! જેવી રીતે તમારાથી પહેલાના લોકો ઉપર રોઝો રાખવો ફરજ હતો, તેવીજ રીતે તમારા ઉપર પણ ફરજ કરવામાં આવ્યો છે. જેથી તમે (ઘણા ગુનાહોથી) બચો.”

રોઝાનો મહિનો અત્યંત બરકતવાળો મહિનો છે, કુર્આન શરીફ અને હદિસ શરીફમાં એની ઘણી ફઝીલતો વર્ણવવામાં આવી છે.

આ મહિનામાં આપણા રસુલે પાક સલ્લની ઉપર ખુદાનો પયગામ એટલે કુર્આને કરીમ ઉતર્યો. હઝરત રસુલે પાક સલ્લ ફરમાવે છે કે રમઝાન મહિનામાં શયતાનોને કેદ કરવામાં આવે છે, દોઝખના દરવાજા બંદ કરી દેવામાં આવે છે અને જન્નતના દ્વાર ઉઘાડવામાં આવે છે. એવીજ રીતે હઝરત રસુલે પાક સલ્લએ રોઝા રાખનારને ઘણી મોટી મોટી ખુશ ખબરીઓ સંભળાવી છે. આપે ફરમાવું કે જન્નતના આઠ બારણા છે. તેમાંથી એક દરવાજાનું નામ “રયાન” છે તે દરવાજામાંથી માત્ર રોઝા રાખનાર સિવાય બીજો કોઈ પણ પ્રવેશ કરી શકશે નહિ. બીજી જગ્યાએ

આપે ફરમાવ્યું છે કે અદ્વાહ તઆલા ફરમાવે છે કે રોઝો મારા માટે છે, અને હુંજ તેનો બદલો આપીશ.

આ ફઝીલતો અને બરકતો હોવા છતાં પણ અફસોસ છે કે કેટલીક સ્ત્રીઓ રોઝો રાખતી નથી, અને કેટલાક મકાનોમાં તો રમઝાન શરીફનો આખો મહિનો વીતી જાય છે. પરંતુ રોઝો રાખવાનો ખ્યાલ સુદ્ધાં પણ આવતો નથી. સહાબીયાત રહીં રમઝાન શરીફના રોઝા ઉપરાંત નફલી રોઝા પણ છોડતાં નહોતાં. બદકે કેટ કેટલીઓએ તો આખી આખી વયના રોઝા રાખ્યા છે.

હઝરત રસુલે પાક સલ્વની પત્નિ હઝરત બીબી ઉમ્મે સદમાહ રહીં મહિનાના ત્રણ વાર એટલે સોમવાર, શુક્રવાર અને શુક્રવારનો રોઝો રાખતાં હતાં.

હઝરત રસુલે પાક સલ્વની બીજી પત્નિ હઝરત બીબી હફ્સાહ રહીંએ છેલ્લા દમ સુધી રોઝાઓ છોડાયા નહોતા.

હઝરત અબુ ઉમામાહ રહીંએ કેટલીકવાર હઝરત રસુલે પાક સલ્વને અરઝ કરી કે મારા માટે શહાદતની દુઆ કરો કે હું અદ્વાહના માર્ગમાં કામ લાશું. આપે દરેક વખતે તેમના માટે સલામતીની દુઆ કરી. છેવટે એક પ્રસંગે હઝરત અબુ ઉમામાહ રહીંએ અરઝ કરી કે મને કોઈ એવો કામ બતાવો કે તેમાં અદ્વાહ મને કાયદો આપે. આપે ફરમાવ્યું કે રોઝા રાખ્યા કરો. હઝરત અબુ ઉમામાહ

રહીંએ એ હુકમ પછી કોઈ રોઝો છોડ્યો નહોતો. તેઓ દરરોજ રોઝા રાખતા હતા, અને આ નેક કામમાં તેમની પત્નિ અને તેમનો નોકર પણ ખુશીથી આપનો સાથ આપતા હતા. એટલે સુધી કે આ મકાન રોઝદારોના કુટુંબ તરીકે પ્રખ્યાત થઈ ગયો. અનાયાસે તેમના મકાન માંથી ધુમાડો નિકળતો ત્યારે લોકો કહેતા કે હઝરત અબુ ઉમામાહ રહીંના ઘેર કોઈ મેહમાન આવ્યો હશે.

હજ.

એમ તો હજ માલદારો અને દોલતમંદો ઉપર ફરજ છે. ઇસ્લામે ગરીબો અને મુશ્કેલીસો ઉપર એની પાખંદી નાંખી નથી. પરંતુ આટલી સરળતા હોવા છતાં પણ જ્યારે અમે સ્ત્રી વર્ગ ઉપર દ્રષ્ટિ નાંખીએ છીએ ત્યારે ઘણી એાછી સ્ત્રીઓ એવી દેખાય છે કે જેમના દિલમાં આ ફરજ અદા કરવાની ધગશ મળતી હોય. માલ અને દવલત એકઠી કરવામાં અને જાત જાતના ઘરેણાં બનાવવામાં સ્ત્રી વર્ગ સૌથી આગળ છે.

ખીખી આયશા રહીંએ હઝરત રસુલે પાક સલ્ત થી જેહાદ (લડાઈ) ની આજ્ઞા માંગી, ત્યારે આપે ફરમાવ્યું કે તમારો જેહાદ હજ છે.

હઝરત અબુ હુરૈરા રહીં વર્ણન કરે છે કે રસુલે પાક સલ્તએ ફરમાવ્યું છે કે જેણે અદલાહ માટે હજ

કરી અને હજના કાયદા કાનુનોની પુરે પુરી પાળંદો કરી તેના સઘળા ગુનાહ માફ થઈ જાય છે, અને તે ગુનાહોથી એવો પાક અને સાફ થઈ જાય છે કે જેવો બાળક પોતાની માતાના પેટથી નિર્દોષ જન્મે છે. હજની ફઝીલતો અને સવાળને પાસ કરવા માટે સહાબીયાત રહીં ઘણાંજ વ્યાકુળ રહેતા હતાં, અને તેઓ આ બરકતવાળા ફરજને પોતાના અપંગ સગા સબંધીઓ તરફથી પણ પોતે અદા કરતાં હતાં. કેટલીક સહાબીયાત રહીંએ તો આખી આખી વય હજ છોડી નથી.

બીબી આયશા રહીં લગભગ આખી વય હજ અદા કરતાં રહ્યાં, અને તેઓએ આ ફરજને કદિ મુક્યો નથી.

ખાનદાને ખસઅપની એક બીબીએ હઝરત રસુલે પાક સલ્વંથી અરઝ કરી કે અલ્લાહ પાકે પોતાના બંદાઓ ઉપર હજ ફરજ કરી છે. મારા પિતાજી એટલા વૃદ્ધ છે કે તેઓ આ ફરજને સવારી ઉપર પણ સ્વાર થઈને અદા કરી શકતા નથી. શું હું તેમની તરફથી હજ કરી શકું છું ? આપે ફરમાવ્યું:— “ હા, ”

હજની સફરમાં એક બીબીએ પોતાનો બાળક હઝરત રસુલે પાક સલ્વંને દેખાડ્યો, અને પુછ્યું શું એનો હજ થઈ શકે છે ? આપે ફરમાવ્યું:—“ હા ” અને તેનો સવાળ તમને મળશે.

સુનિતિ.

સુનિતિ નામ છે સારી ટેવો તથા સારી ખસલતોનું. હઝરત રસુલે પાક સલોની શાનમાં અદલાહ પાકે એમ ફરમાવ્યું છે કે:—“એશક, તમારા માટે રસુલુદલાહ સલોની જાતમાં ઉત્તમ નમુનાની વાતો છે.”

બીજી જગ્યાએ ફરમાવ્યું છે કે:—“એશક, આપ મહાન ખુદક (નિતિમાન) ઉપર છે.”

એક માણસે રસુલે પાક સલોને પુછ્યું કે અદલાહ પાકે જે કાંઈ નમુનાને આપ્યું છે. તેમાં શ્રેષ્ઠ વસ્તુ કયું છે? આપે ફરમાવ્યું કે સારી ટેવો.

જે નેક પુરુષ અને નેક બીબી એટલે સહાબા રહીં અને સહાબીયાત રહીં હઝરત રસુલે પાક સલો ઉપર ઇમાન લાવ્યાં અને આપના હુકમ ઉપર ચાલ્યાં, અને તેઓએ પોતાની ટેવોને હઝરત રસુલે પાક સલોની ટેવો મુજબ બનાવી. શું આપણા માટે એથી વધુ ઉત્તમ કોઈ બીજો નમુનો હોઈ શકે છે?

બહાલી બાનુઓ, અને બાબાઓ ! હવે અમે તમોને સુનિતિના કેટલાક દિલ્લચરૂપ નમુના સહાબીયાત રહીંના સાચા બનાવોમાંથી સંલગાવીએ છીએ, અને જે સારી સારી ટેવો કે જેને તેઓએ રસુલે પાક સલોથી શીખી છે. વર્ણન કરીએ છીએ. જેથી તમે પણ તમારી જીંદગીમાં

પોતાના વિચારોમાં અને પોતાની ટેવોમાં તે બુદ્ધિ-
બીબીઓની રીતો મુજબ ચાલવા માટે પ્રયત્ન કરે. જેઓએ
હઝરત રસુલે પાક સલ્તનું અનુકરણ કરી પોતાને આખી
દુનિયા માટે ઉત્તમ નમુનો બનાવ્યો.

શરમ અને હયા.

શરમ અને હયા ઈમાનનો ભાગ છે. ખાસ કરી સ્ત્રી-
ઓનું તે સાચું આભુષણ છે. હઝરત રસુલે પાક સલ્ત
ફરમાવે છે કે:—“હયા અને ઈમાન ઉભય એકમેક માથે સંક-
ળાયેલી વસ્તુઓ છે. જ્યારે બન્નેમાંથી એકને હટાવી લેવામાં
આવે તો બીજી વસ્તુ પોતાની મેળેજ ઉઠી જશે.”

બીજી રીવાયતોમાં છે કે હયા ઈમાનની લગ્ન છે.
જોવામાં આવે છે કે અન્યના દેખા દેખી આપણી માતાઓ
અને બહેનોએ પણ હવે તે રીતીઓ અપત્યાર કરી છે કે
જે આપણી શરીર બીબીઓ માટે શોભાસ્પદ નથી. લીયાસ
પહેરે છે તો એવો કે જેમાં આખું શરીર ભપકાદાર દેખાય
છે. એ રીત અને રીવાજ હઝરત રસુલે પાક સલ્ત પસંદ
કરતાં નહોતાં. સહાબીયાત રહીને એના પ્રત્યે અત્યંત
મૃદુ હતી.

આગળના અંકવાલને વિચાર પુર્વક વાંચી જુઓ કે
સહાબીયાત રહીએમાં શરમ કેટલી હદ પર્યંત હતી. એ

સાચા ખંતાવો તમને ખતાવશે કે મુસલમાન ખીંચીએ માટે આ સફળતા કેટલું આવશ્યક છે.

ખીંચી આયશા રહીં લિખાસમાં શરીઅતને અત્યંત ખસાલ રાખતાં હતાં, એક પ્રસંગે તેમની ભત્રીજી હઝરત હુકમા રહીં ઝીણું એઢણું આઢી તેમની સામે આવ્યાં. ખીંચી આયશા રહીંએ જોતાંજવાર ક્રોધમાં આવી તે એઢણુંને ફાડી નાખ્યું. અને ફરમાવ્યું કે શું તમે જાણતા નથી કે અલ્લાહ પાકે સુરએ તુરમાં સ્ત્રીઓ માટે કેવા હુકમે ઉતાર્યા છે. ત્યાર પછી તેમને એક જગા વસતું એઢણું મંજાવીને એઢાવ્યું.

ખીંચી આયશા રહીંએ એક વખતે એક ઘરમાં મેહ-માન તરીકે ઉતરી. ઘરવાળાની યુવાન બાળાઓને જોઈ કે તેઓ એઢણું એઢયા વગર નમાઝ પઢી રહી હતી. આપે તેઓને સપ્પાઈ માથે અટકાવતાં કહ્યું કે હવે પછી કોઈ છોડી બાહર એઢયા વગર નમાઝ પઢે નહિં.

ખીંચી આયશા રહીંની પાસે એક પ્રસંગે શામના સુદકથી કેટલીક સ્ત્રીઓ આવી. તે દેશમાં એ હસ્તુર હતો કે સ્ત્રીઓ હમામ (સ્નાન ગૃહ) માં નક્કર સ્નાન કરતી હતી. આપે ફરમાવ્યું તમે તેજ સ્ત્રીઓ છો કે જેઓ હમામમાં જાય છે. રસુલે પાક સલવંએ ફરમાવ્યું છે કે જે સ્ત્રી ઘરની

જહાર વસો ઉતારે છે, તે ખુદાના કેપમાં જરાએ અટકાયત બાકી રાખતી નથી.

બીબી આયશા રદીં એટલાં બધાં શરમાળ હતાં કે જ્યારે હઝરત ઉમર રદીંની વક્ષતનો સમય નજીક આવ્યો. ત્યારે નજઅ (અંત ઘડી) ના વખતે તેઓએ પોતાના પુત્ર હઝરત અબ્દુલ્લાહ રદીંને બીબી આયશા રદીંની પાસે મોકલ્યા, અને પોતાનો ઈચ્છા દર્શાવી કે તેઓ પોતાના હુજરામાં મને હઝરત રસુલે પાક સલ્વના ચર્ણો દેઠા દફન થવાની આજ્ઞા આપે. બીબી આયશા રદીંએ ફરમાવ્યું જો કે આ જગ્યા તો મેં મારા માટે રાખી છે, પરંતુ હું ખુશીથી હઝરત ઉમર રદીંના માટે આની રજા આપું છું. જ્યારે હઝરત ઉમર રદીં હઝરત આયશા રદીંના હુજરોએ મુબારકમાં દફન થયાં, ત્યાર પછી હઝરત આયશા રદીં રસુલે પાક સલ્વના મઝારે મુબારક ઉપર કદિ પણ વગર પરદે આવ્યાં નહોતાં.

હઝરત આયશા રદીંને પરદાનો એટલી હદ પર્યંત ખ્યાલ હતો કે એક વખતે તેમની પાસે એક બુઝુર્ગ હઝરત ઇસ્હાક તાબઈ રદીં (જેઓ આંધળા હતાં) આવ્યા, અને તેઓ તેમનાથી સંતાવા લાગ્યાં. હઝરત ઇસ્હાક રદીંએ કહ્યું કે આપ મારાથી પરદો કેમ કરો છો ? હું તો આપને જોઈ

શકતો નથી. ત્યારે આપે ફરમાવ્યું કે તમે મને જોઈ શકતા નથી, પણ હું તો તમને જોઈ શકું છું.

રસુલે પાક સલોની સાહુબઝાદી બીબી ક્ષાતમા રહીં પણ અત્યંત શરમાળ હતાં. જ્યારે આપની વક્ષાતનો સમય આવ્યો ત્યારે આપે હઝરત અસ્માઅ રહીંને કહ્યું, મને એ પસંદ નથી કે પુરખોની પેઠે સ્ત્રીઓનો જનાઝો ખુદ્દો કબ્ર પર્યંત જાય. એમાં સ્ત્રીઓની બેપરદગી થાય છે, એ વાત મને સારી જણાતી નથી, ને મને કોઈ પણ પ્રકારે ઠીક લાગતી નથી. હઝરત અસ્માઅ રહીં બોલ્યાં કે મેં હબશના દેશમાં એક ઉત્તમ રીવાજ જોયો છે. આમ કહી ખજુરની કેટલીક ઠાળીઓ મંગાવી. અને તેના ઉપર વસ્ત્ર વીંટાવ્યું. જેથી પરદા જેવો આકાર થઈ ગયો. બીબી ક્ષાતમા રહીં ઘણાજ ખુશ થયાં, અને ફરમાવ્યું કે એ કાયદો ઘણાજ સારો છે. બીબી ક્ષાતમા રહીંની વક્ષાત પછી તેમનો જનાઝો હઝરત અસ્માઅ રહીંએ બતાવેલા કાયદા મુજબ ઉઠાવવામાં આવ્યો. ગીબત અને નિંદા.

ગીબતનો રોગ આજ કાલ સામાન્ય જોવામાં આવે છે. ખાસ કરી સ્ત્રીઓમાં આ વધુ જોવામાં આવે છે, જ્યાં ચાર સ્ત્રી મળી કે તેઓએ આની ગીબત અને તેની બુરાઈ કરવી શરૂ કરી દીધી. કોઈને બુરૂં કહેવામાં તેમને કાંઈ લય હોતોજ નથી. તેઓ વગર રોકે ટોકે જે કાંઈ જીભ ઉપર આવે છે તે

કહેલી ચાલી જાય છે. ગીબત અને બુરાઈને તેઓએ પોતાની ટેવ બતાવી લીધી છે. તેઓ આ બાબતમાં ખુદા અને રસુલે ખુદા સલ્વથી બિદકુલ ડરતી નથી. આ ટેવ એટલી બધી ખરાબ છે કે તેના લીધે મોટા મોટા ખાનદાનોમાં કલેશ ઉત્પન્ન થવા પામે છે, એક બીજાના અંતરમાં નફરત (ધુ'યુ) પેચી જાય છે, અને આવી ટેવોવાળો માણસ ઘણીજ જગ્ગી લોકોમાં હલકો પડી જાય છે. કુર્આને શરીફમાં છે કે: --

“મુસલમાનો ! લોકો પ્રત્યે અતિવ્યશંકા લાવવાથી બચતા રહો, કેમકે કેટલીક કુશંકા ગુનાહમાં દાખિલ થાય છે. અને એક બીજાના કુર્બુણોની શોધમાં ન રહો. અને ન તમારા માંથી એક બીજાને પીઠ પાછળ બુરો કહો. શું તમારામાંથી કોઈ એ વાતને મંજુર કરશે કે પોતાના મરણ પામેલા ભાઈના ગોસ્તને ખાય. એ તો તમને મંજુર નથી. (ત્યારે ગીબત કેવી રીતે મંજુર હોય ? કે એ પણ એક પ્રકારનું મુરદાર આણું છે.) અને અદલાહથી ડરો. બેશક, અદલાહ તવબાને કબુલ કરનાર અને રહીમ છે.”

એક સહાબીએ રસુલે પાક સલ્વને પુછ્યું કે કઈ વસ્તુ મારા માટે બધુ ભયાનક છે, જેમાં પરોવાયાથી આપ હરો છો. આપે પોતાની જીભ પકડી અને ફરમાવ્યું કે આની બુરાઈથી.

હઝરત મળને અગ્નિસ રહીં વર્ણન કરે છે કે જે માણસો કે જેઓ રોઝહાર હતા. રસુલે પાક સલ્તની સમક્ષ ઓહર અથવા અસરની નમાઝ પઢી. જ્યારે તેઓ નમાઝ પઢી ચુક્યા, ત્યારે રસુલે પાક સલ્તએ તે બંને કહ્યું કે તમારા વુઝુ અને નમાઝને ફરીથી અદા કરો. તેઓએ પુછ્યુ:—“કેમ? યા રસુલુલ્લહ.” આપે ફરમાવ્યું કે તમેએ ફલાણાં ફલાણાં માણસની ગીબત કરી છે. સહાબીયાત રહીંની મજલિસો એવી વાતોથી સહંતર પવિત્ર રહેતી હતી, તેમની મજલિસોમાં અદ્દાહ અને રસુલે પાક સલ્તના ઝીક સિવાય કંઈ થતું જ નહોતું. તેઓ પોતાને બધો વખત શરીઅતના મસઅલાઓને માલમ કરવામાં અને તેના ઉપર અમલ કરવામાં વીતાડી દેતાં હતાં. કદાચ અનામસે કોઈની બુરાઈ થઈ જતી તો કોઈને કોઈ અટકાવી દેતાં, અને ગીબતની વાતોને સત્વર અટકાવી દેવામાં આવતી.

એક પ્રસંગે બીબી આયશા રહીંએ હઝરત બીબી સદ્રિયાહ રહીંને ઠીગણાં કહી દીધાં જે કે હઝરત સદ્રિયાહ રહીંનો કદ નાનોજ હતો. પરંતુ એના ઉપર રસુલે પાક સલ્તએ ફરમાવ્યું કે:—હે આયશા રહીં તમે આ વખતે એવી વાત કહી કે કદાચ તેને સમુદમાં નાખવામાં આવે તો તે પણ મેલું થઈ જાય.”

એક પતિની બે પત્નિઓમાં પરસ્પર જેટલો દ્વેષ અને મતભેદ રહે છે, અને તેઓ એક બીજાની બુરાઈઓ ઉપર જેટલી દિલેરી અને વગર લગામની હોય છે. તેની મિશાલો આપણને ઘણી મળશે. કદાચ કમનસીબે પતિના પુછવાથી એક પત્નિએ બીજાની બુરાઈનો પ્રસંગ મળી જાય તો તે પતિ સમક્ષ બુરાઈઓના દફતરોના તફતર ખોલી દે છે, અને તેને પોતાનું સહસાચ્ય માને છે. પરંતુ હઝરત રસુલે પાક સલોની બીબીઓ (પત્નિઓ) આથી બચતાં હતાં.

આપણા રસુલે પાક સલોએ પોતાની બીજી પત્નિ હઝરત બીબી અયનબ રહીંને પુછ્યું કે આયશા રહીંના સબંધે તમારો શો મત છે, અને તેઓ કેવાં છે ? હઝરત અયનબ રહીંએ ઉત્તર આપ્યો કે તેમનામાં હું ભલાઈ સિવાય બીજું કંઈ લાળતી નથી.

બીબી આયશા રહીં કોઈ કારણસર હઝરત હિસ્સાન રહીંથી નારાજ હતાં, આ નારાજીને જોઈ બીબી આયશા રહીંના કેટલાક સબંધીઓએ હઝરત હિસ્સાન રહીંને ખરાબ કહેવા ઇચ્છ્યું. આપે પોતાના સબંધીઓને અત્યંત સખ્તાઈ સાથે અટકાવ્યાં, અને ફરમાવ્યું કે હિસ્સાન રહીંને ખરાબ ન કહો. એઓ રસુલે પાક સલોના તરફથી મુશરીફ કવિઓને જડખાં તોડ જવામ આપતાં હતાં.

સપ્ત.

મનુષ્યના ઉપર અનેક પ્રકારની સ્થિતિઓ આવે છે. કદિ તે પોતાની સફળતા ઉપર ખુશ થાય છે, અને કદિ મુસીબતો તેને ચુરે ચુરા કરી દે છે. ઘણી વખતે જોવામાં આવ્યો છે કે વિપત્તીઓ અને પરેશાનીઓમાં લોકોના મુખમાંથી અસંગત શબ્દો નિકળી જાય છે. ખાસ કરી સ્ત્રીઓ મુસીબતના વખતે એવી બેદુદી વાતો મોઢાથી કાઢે છે કે કદાચ તેના અર્થ ઉપર વિચાર કરવામાં આવે તો તે શબ્દો કુક્રમાં દાખિલ થાય છે.

વિપત્તીઓના સમયે દરેક માણસની ફરજ છે કે તે સપ્ત (ધીરજ) અને શુક સાથે કામ લે. કોઈ શબ્દ મોઢાથી એવો ન કાઢે જેથી અદ્વાહ પાક નારાજ થાય ઘણી જગ્યાએ જોવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે કોઈનું બહાલું મરણ પામે છે. અથવા કોઈ સખંધીનું મૃત્યુ થાય છે, ત્યારે તે ઘરની સ્ત્રીઓ પોતાના વસ્ત્રો ફાડી નાખે છે, પોતાના વાળોને ખીંખે છે, પોતાની છાતી કુટે છે અને કેટલાક પ્રસંગે તો એટલે હદ સુધી થવા પામે છે કે તેમના મોઢાથી અત્યંત તોછડી વાતો નિકળે છે, મહિનાઓ પર્વત મુરદાની કબર ઉપર જઈને રહે કુટે છે. કુર્આન શરીફમાં છે કે:-

“મુસલમાનો ! (તમારા ઉપર કોઈ પણ પ્રકારની વિપત્તી પડે તો તેના મુકાબલામાં) સપ્ત અને નમાઝની સહાય લ્યો. બેસાક, અદ્વાહ સપ્ત કરનારનો સાથી છે.”

હઝરત રસુલે પાક સલ્લં કરમાવે છે કે જપારે કોઈનું :
 બાળક મરણ પામે છે, ત્યારે અલ્લાહ પાક ફરિશ્તાઓને
 કહે છે કે તમે મારા બંદાની રૂક (આત્મા) કબ્જ કરી.
 ફરિશ્તાઓએ અરજ કરે છે:—“હા” ફરી અલ્લાહ પાક ફર-
 માવે છે કે તમે તેના પિતાની અંતરની ખુશી છીનવી લીધી
 છે. ફરિશ્તાઓ કહે છે:—“હા” ફરી અલ્લાહ પાક પુછે છે કે
 મારા બંદાએ (એટલે બાળકના પિતાએ) શું કહ્યું ? ફરિ-
 શ્તાઓ અરજ કરે છે કે તે બંદાએ તમારી તારીફ કરી,
 અને “ઇન્ના લીલ્લાહે વ ઇન્ના ઇલયહે રાજેઉન” (અમે
 અલ્લાહના છીએ, અને અમે તની તરફ પાછા ફરનારા છીએ)
 પઢ્યો. ફરી અલ્લાહ પાક ફરિશ્તાઓને હુકમ આપે છે કે
 મારા બંદા માટે જન્મતમાં એક (સારો) મકાન બનાવો.

એક બીજી હદિસમાં છે કે હઝરત રસુલે પાક સલ્લં
 એ રૂદન કરનાર પુરૂષ અને રૂદન કરનારી સ્ત્રી ઉપર લાનત
 કરી છે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રહીં વાર્ણન કરે છે
 કે હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું છે કે તે માણસ
 અમારી રીત ઉપર નથી કે જેણે પોતાના ગાલો ઉપર
 લપડાકો મારી પોતાના પાલવને ફાડ્યું અને અજ્ઞાનતાના
 જમાના જેવા બુમ બરાડાઓ પાડ્યા. (એટલે આમ કહ્યું
 કે હાય ગઝબ, હાય ખુદમ અને હાય મુસીબત)

હઝરત અનસ રહીં ખ્યાન કરે છે કે એક વખતે હઝરત રસુલે પાક સલ્લં એક કબર પાસેથી નિકળ્યા. તો જોયું કે એક સ્ત્રી કબરની પાસે બેઠી રૂદન કરે છે. આપે તે સ્ત્રીને કહ્યું કે અદલાહથી ડરો અને સખ કરો. ત્યારે તે સ્ત્રીએ કહ્યું જાવ, તમારા ઉપર મારા જેવી મુશ્મીબત પડી નથી. તોણીએ હઝરત રસુલે પાક સલ્લંને ઓળખ્યા નહોતા. જ્યારે હઝરત રસુલે પાક સલ્લં તશરીફ લઈ ગયા, ત્યારે લોકોએ તોણીને કહ્યું કે તે તો રસુલ પાક સલ્લં હતાં. તે દોડતી દોડતી હઝરત રસુલે પાક સલ્લંના દરબારમાં હાજર થઈ અને કહ્યું કે મેં આપને ઓળખ્યા નહોતાં, રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું કે સખનો સવાબ તો મુશ્મીબતના આર-લમાંજ છે. સહાબીયાત રહીં મોઝી મોઝી વિપત્તીઓ ઉપર સખ કરતાં હતાં, અને એક શખ્ત પણ શરીઅત વિરુદ્ધ તેમના મોઢાથી કદિ નિકળતો નહોતો. તેઓ દરેક સ્થિતિમાં અદ્વિત પાક ઉપર વિશ્વાસ રાખતાં હતાં. સખ અને શુકના સનાબને હાથથી જાત દેતાં નહોતાં.

બીબી અસ્માઅ રહીં બિન્ને અમિસના પુત્રને જ્યારે નિસરમાં શહિદ કરી નાખવામાં આવ્યા, અને બાલીમોએ તેમના શબની બેહુમતી કરી ત્યારે એથી વધુ તકલીફ દાયક ખબર બીબી અસ્માઅ રહીં માટે બીજી કંઈ હાઈ શકે છે ? પરંતુ તેઓએ આ ખબર સખ અને શુક સાથે

સાંભળી અને જનમાઝ પાથરી નમાઝમાં લીન થઈ ગયાં. ઓહદની લડાઈમાં રસુલે પાક સલ્વના કાકા હઝરત હમઝાહ રહીં શહિદ થયાં. કાફરોએ તેમની લાશની સાથે અત્યંત ખરાબ વર્તન ચલાવ્યું. નાક અને કાન કાપી નાખ્યા. આંખો કાઢી નાખી, કાળજીને કાઢી ફાંતો વડે ચખાવ્યું. તેમના ખેડેન સફિયાહ રહીં ભાઈના શબ ઉપર આવી રહ્યાં હતાં. રસુલે પાક સલ્વએ તેમને આવતાં જોઈ હઝરત ઝુબયર રહીંને કહ્યું:—“જુઓ ! સફિયાહ રહીં હમઝાહ રહીંની લાશ જોવા ન પામે. ” કેમકે લાશની સ્થિતિ એવી હતી કે જેથી શંકા હતી કે તેને જોઈ તેઓ ધીરજ ધરશે નહિં. હઝરત ઝુબયર રહીં તરતજ બીબી સફિયાહ રહીંની પાસે આવ્યાં, અને તેમને કહ્યું કે રસુલે પાક સલ્વએ તમને પાછા ફરવાનો હુકમ આપ્યો છે. બીબી સફિયાહ રહીંએ કહ્યું કે હું જાણું છું કે મારા ભાઈના નાક, કાન કાપી નાખ્યા છે. અને લાશની બેહુરમતી કરવામાં આવી છે. ખુદા જાણે છે કે મને એ પસંદ નથી. પરંતુ જો અલ્લાહિ મન્ચુસુ તો હું ધીરજથી કામ લઈશ. હઝરત ઝુબયર રહીંએ તેમને આ જવાબ રસુલે પાક સલ્વની સેવામાં અરજ કરી દીધો. આ સાંભળી આપે બીબી સફિયાહ રહીંને લાશ પાસે આવવાની આજ્ઞા આપી દીધી. બીબી સફિયાહ રહીં ત્યાં પહોંચ્યા ત્યારે ભાઈના શરીરના કકડે કકડા જોયાં. કિંતુ ઈ. લી. વ. ઈ. રા. અને બક્ષીશની દુઆ સિવાય એક શબ્દ પણ મોઢામાંથી કાઢ્યો નહિં.

હઝરત ખીખી ઉમ્મે સલિમ રહીંના બાળકનો ઇન્તે કાલ થયો ત્યારે તે વખતે તેમના પતિ અબુ તલહા રહીં બહાર કામ ધંધા અર્થે ગયો હતા. ખીખી ઉમ્મે સલિમ રહીં એ બાળકને નહુવડાવી આ કદનવીને એક બાબુએ રાખી દીધા. અને લોકોને કહી દીધું કે અબુ તલહાને આ વાતની ખબર ન કરે. રાત્રે અબુ તલહા રહીં આવ્યો, બાળક જો કે જિમાર હતો, આવતાં વાગ્ગ પતિને પુછ્યું કે અબુ ઉમ્મે રહીંને કેમ છે ? તેઓ બોલ્યાં કે પકેલાં કરતાં ઘણું સારું છે ત્યાં બાદ શાંતિ પુર્વક ખાણું લાંબા, અને તેમને શાંતિ સાથે વડાવડાવ્યું. જ્યારે સવાર થઈ ત્યારે અબુ તલહા રહીં ને કબીલામાં આવ્યું કે હિ અબુ તલહા રહીં કદાચ કોઈ વસ્તુ કોઈને માગેલી આપવામાં આવે, અને થોડાક દિવસો પછી તે વસ્તુનો માલીક પોતાની વસ્તુ પછી લઈ લે. તો શું તે માણસ માટે કે જેને તેણે તે વસ્તુ આપી હતી, અટકાવી રાખવાનો કોઈ હક્ક છે ?

અબુ તલહા રહીંએ કહ્યું નહિં.

બોલ્યાં તમારો બાળક ખુદાએ આપેલ અમાનત હતો, તેના ઉપર સખ્ર કરો, અબુ તલહા રહીંએ ઇન્ના લીલાહિ વ ઇન્ના ઇલયહિ રાજેઉન પઠીને સહન કર્યું.

ઓહહની લડાઈથી જ્યારે રસુલે પાંક સલ્મ પાછા ફર્યા, ત્યારે સમગ્રી મહાબીયાત રહીંએ પોત પોતાના બહાલાઓ

અને સળધીઓનો હાલ પુછવા અર્થે આવ્યાં. તેમાં બીબી હમના રહીં બિન્તે જજસ પણ હતાં, હઝરત રસુલે પાક સલ્વંએ તેમને કહ્યું કે તમારું ભાઈ શહિદ થઈ ગયાં, સપ્ત કરો. તેઓએ ઈન્ના લીલ્લાહે વ ઈન્ના ઈલયહે રાજેઉન પઢયો અને તેમની બક્ષીશ માટે દુઆ કરી. ફરી આપે ફરમાવ્યું કે હે હમના રહીં તમારા મામા હઝરત હમઝાહ રહીં પણ શહિદ થયાં, તેમના ઉપર પણ સપ્ત કરો. તેના ઉપર પણ તેઓએ ઈન્ના લીલ્લાહે વ ઈન્ના ઈલયહે રાજેઉન પઢ્યો, અને શાંત થઈ ગયાં.

સ્વાભિમાન.

આજ કાલ આ રોગ સામાન્ય છે કે આપણે અન્યથી પોતાની પ્રસંશા સાંભળી ખુશ થઈએ છીએ. અને ઈચ્છીએ છીએ કે લોકો આપણી પ્રસંશા કરે. જો કે રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું છે કે મોઢા ઉપર પ્રસંશા કરનારના મુખમાં ધુળ ભરી દો.

પોતાની પ્રસંશા સાંભળવાથી માણસમાં બે ખરાબીઓ ઉત્પન્ન થવા પામે છે. એક તો એ કે જ્યારે લોકો તેના સારા કામોને અતિશયેષ્ટિત પુર્વક વર્ણન કરે છે, અને તેની સામે તેની પ્રસંશાના પુત્ર બાંધે છે. ત્યારે તે સમજે છે કે મારો આ કામ અતિ સારો હશે. ત્યારેજ તો તેની પ્રસંશા કરવામાં આવે છે. આ વિચાર આવતાં વારજ તે નેક કામોમાં સુસ્ત

પડી જાય છે. બીજી વસ્તુ જે પોતાની પ્રસંશા સાંભળવાથી ઉત્પન્ન થઈ જાય છે, જે અત્યંત ખરાબ છે, તે ધમંડ અને તકબ્બુર છે. એટલે મનુષ્ય પોતાને ઘણા મોટો સમજવા લાગે છે અને પોતાની સમક્ષ અન્યને નિચ ગણે છે, કુર્આન શરીફમાં છે કે:—

“ અલ્લાહ કેાઈ અલિમાની અને શેખી મારનારને પસંદ કરતો નથી. ”

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રહીં વર્ણુન કરે છે કે રસુલે પાક સલોએ ફરમાવ્યું છે કે તે માણસ જન્નતમાં દારીલા થઈ શકશે નહિં. જેના અંતરમાં એક રજકણું ખરાબર તકબ્બુર હોય.

બીજી આયશા રહીંની તે બિમારીમાં કે જેમાં આપ વફાત પામ્યાં. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રહીં મિન્નઝપુરશી અર્થે આવવાની રજા માંગી. આપ કેાઈ રીતે સમજી ગયાં કે તેઓ આવી પ્રસંશા કરશે. તેથી આપ આજ્ઞા આપવામાં અચકાયાં, કિંતુ આયશા રહીંના ભાણેજોએ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રહીંની સીફારશ કરી, ત્યારે ફરમાવ્યું કહાય તમે ઇચ્છો તો બોલાવી દ્યો. હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રહીંએ આવતાં વારજ હઝરત આયશા રહીંની પ્રસંશા આરંભી દીધી. હઝરત આયશા રહીં બોલ્યાં કે અબ્બાસ રહીં મને તો માફ રાખો. ખુદાની કસમ

(આથી તો તે સારું હતું) મને પસંદ હતું કે હું અને પચદાશ થઈ નહોત..

ખુદાનો ડર.

કદાચ મનુષ્યના અંતરમાં અદ્વાદ પાકનો ડર ઉત્પન્ન થઈ જાય, તો તેથી ઘણી ભુરાદઓ છુટી જાય છે. જ્યારે તે ગુનાહનો નિર્ણય કરે છે, ત્યારે તે ડર છે કે મને અદ્વાદ પાક જોઈ નહોતો છે ખુદાનો ડર તેમાં અને ગુનાહોમાં આડ બની જાય છે, કુર્આન શરીરમાં છે કે:—

“ જે માણસ અદ્વાદ અને તેના રસુલ સલામનો હુકમ માને અને અદ્વાદથી ડરે તો એનાજ લેખી (છેવટે) પોતાની ભુરાદ ઉપર પહોંચે છે. ”

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રહીં વર્ણુન કરે છે કે હઝરત રસુલે પાક સલામ કરમાવે છે કે તે મુસલમાન કે જેની આંખમાંથી અદલાહના ડરથી આંસુ નિકળતા હોય, ફરી તે આંસુ માંખીના માથા બરાબર કેમ ન હોય ? અદલાહ પાક તેની ઉપર દોઝખની આગ હરામ કરી દેશે.

હઝરત અન્સ રહીં કરમાવે છે કે રસુલે પાક સલામ એ કરમાવ્યું છે કે કયામતના દિવસે અદલાહ તઆલા કહેશે કે તે માણસને દોઝખમાંથી ખુદાર કાઢો, જેણે મને એક દિવસ યાદ કર્યો. અને મારાથી કોઈ જગ્યાએ ડર્યો છે.

એક રીવાયતમાં છે કે રસુલે પાક સલોએ ફરમાવ્યું છે કે કદાચ તમે તે જાણતા હોત જે હું જાણું છું. તો થોડું હસ્તા અને વધુ રૂદન કરતા.

બીબી અસ્માઅ રદીઠ ગિન્તે યઝીદ હઝરત રસુલે પાક સલોની સેવામાં હાજર રહેતાં હતાં. એક વખતે રસુલે પાક સલોએ દજ્જલના કિસ્સો તેમને સાંભળાવ્યો. તેઓએ આ કિસ્સો સાંભળી એટલું રૂદન કર્યું કે જેનું વર્ણન થઈ શકતું નથી. આપ ઉઠીને ખુદાર તશરીફ લઈ ગયાં. જ્યારે અંદર પધાર્યા ત્યારે તેમને તેવીજ રીતે રૂદન કરતાં જોયાં. પુછ્યું કેમ રૂદન કરો છો ? તેઓ બોલ્યાં યા રસુલુલ્લાહ સલો અમારી તો એ સ્થિતિ છે કે લોંડી (દામી) લોટ ગુંદવા જેસે છે, અને અમને સખત ભુખ લાગી જાય છે. જો કે તે રાંધવાનું કામ પણ પૂરું કરતી નથી કે અમે ભુખથી ટળવળી ઉઠીએ છીએ. જ્યારે દજ્જલના જમાનામાં દુખાળ પડશે, ત્યારે અમે તે વખતે કેવી રીતે સખ્ર કરી શકીશું. આપે ફરમાવ્યું કે તે દિવસે તસ્ખીહ અને અદ્લાહનો ઝિક ભુખથી બચાવશે, ફરી આપે ફરમાવ્યું કે રૂદન કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. કદાચ હું તે વખત સુધી રહીશ તો તમારા માટે ઢાળનું કામ દર્દશ અને મારા પછી પાકા મસલમાન આ કોપથી સરક્ષિત રહેશે.

એક વખતે બીબી આયશા રહીંએ કેઈ વાત ઉપર ક્ષમ ખાધી. ફરી લોકોના કહેવાથી તેને તોડવી પડી આપે તેના બદલામાં ચાળીસ ગુલામ આઝાદ કરી દીધાં, પરંતુ જ્યારે કદિ આપને તે વાતનો વિચાર આવતો ત્યારે રૂઢન કરતાં કરતાં તેમનો પાલવ તરબોળ થઈ જતો.

દિલેરી અને બહાદુરી.

મનુષ્યની સારી ટેવોમાં બહાદુરી અને દિલેરી એક ઘણું મોટું સદ્ગુણ છે. કદાચ એ સદ્ગુણ મનુષ્યમાં ન હોય ત્યારે સર્વે ટેવો તેની સમક્ષ દુર્બળ છે. આ ટેવની અસર તમામ સારી ટેવો ઉપર પડે છે, અને દિલેરી ને બહાદુરીની અસર ચોલાદમાં આવે છે. છોકરાઓની સાથે છાતીઓમાં પણ આ સદ્ગુણ હોવો જરૂરી છે. માતાને જોઈ એ કે તે બાળપણથીજ બાળકોના દિલને પ્રોત્સાહન આપતી રહે.

હુઝરત રસુલે પાક સલ્વના એક ઘણું મશહુર સહાબી થઈ ગયાં છે. હુઝરત ઝુબયર રહીંની બાળવસ્થામાં કેઈ ની સાથે તકરાર થઈ ગઈ. તેણે બાળક સમજી તેમને દબાવવા ઇચ્છ્યું, પરંતુ તેઓએ એક એવો હાથ માર્યો કે તે યુવાનનો હાથ ભાંગી ગયો. તે ફરીયાદ લઈ હુઝરત ઝુબયર રહીંની માતા પાસે ગયો. તેમની માતાએ સર્વથી પહેલાં એ પુછ્યું કે ઝુબયર રહીંને કેવો જોયો. કાચર કે બહાદુર ?

ખંદકની લડાઈમાં હઝરત રસુલે પાક સલ્લંઓ સ્ત્રીઓને એક કિલ્લામાં મોકલી દીધી હતી, અને રક્ષા માટે હઝરત હિસ્સાન બિન સાબિત રહીને મુકર્રર ક્યાં હતાં. તે કિલ્લામાં બધી સ્ત્રીઓજ હતી. યહુદીઓએ આ જોઈને કે બધા પુરૂષો તો હઝરત રસુલે પાક સલ્લંની સાથે છે. કિલ્લા ઉપર હુમલો કરવા ઇચ્છ્યું. આ ઇરાદાથી એક યહુદી કિલ્લાના દરવાજા સુધી પહોંચી ગયો, અને કિલ્લા ઉપર હુમલો કરવાનો પ્રસંગ જોઈ રહ્યો હતો, કે બીબી સફિયાહ રહીંઓ તેને જોઈ લીધો. તેઓ અત્યંત ખડાદુર અને સમજદાર હતાં. સત્વર હઝરત હિસ્સાન રહીંને કહ્યું કે જઈને તેને કતલ કરી નાંખો, નહિં તો એ દુશ્મનોમાં જઈ જાણુસી કરશે. હઝરત હિસ્સાન રહીંને એક રોગ હતો, જેના લીધે તેઓ લડાઈ તરફ મોઢું પણ ફેરવી શકતા નહોતા. તેઓએ કહ્યું કે કદાચ હું એ કામના લાયક હોત તો આજે સ્ત્રીઓ સાથે કેમ રહેતો. બીબી સફિયાહ રહીં એ તંબુનો ખીલો ઉઠાવીને યહુદીના માથા ઉપર એટલા જોરથી માર્યો કે તેનું માથું ફાટી ગયું. અને તે જીવતો રહેવા પામ્યો નહિ. જ્યારે ત્યાંથી પાછા ફર્યા ત્યારે હઝરત હિસ્સાન રહીંને કહ્યું કે જાવ, તેના હથીયાર ખોલી લાવો તેઓ ખોલ્યાં કે મને તેની જરૂર નથી. બીબી સફિયાહ રહીં એ કહ્યું ખેર, એટલું તો કરો કે તેનું માથું કાપી કિલ્લાની

નીચે ફેંકી દો, પરંતુ તેઓએ આથી પણ ઈન્કાર કર્યો. અંતે બીબી સફિયાહ રહીંએ તેનું માથું કાપી કિલ્લાની નીચે ફેંકી દીધું. જેથી ચહુદીઓ સમજી ગયા કે કિલ્લામાં કેટલાક લોકો મવજુદ છે, તેથી તેઓએ કિલ્લા ઉપર હુમલો કરવાની હિંમત પણ કરી નહિં.

બીબી ઉમ્મે અમ્મારાહ રહીં વર્ણન કરે છે કે ઓહ-હની લડાઈમાં જ્યારે કુશ્કારો રસુલે પાક સલ્તનત તરફ વધ્યા ત્યારે હું તેમના હુમલાને ઢાલથી રોકતી હતી. અને મેં તે વખતે આ ચુકિત કરી કે જ્યારે કોઈ સ્વાર હઝરત રસુલે પાક સલ્તનતી ઉપર હુમલો કરતો ત્યારે હું તેને રોકતી, જ્યારે તે પાછો ફરતો ત્યારે તેના આગળ વધતાં વારજ પાછળથી તલ્વારનો હાથ એટલા જોરથી મારતી કે ઘોડાના પગ કપાઈ જતા, અને ઘોડો સ્વાર સહિત ભોંય પર ઢળી પડતો. રસુલે પાક સલ્તન આ જોઈ મારા હિકરાને અવાજ આપતાં અને મારી મદદ અર્થે મોકલતાં, ને તેઓ તેને ખતમ કરી નાખતા.

બીબી અસ્માઅ રહીં બિન્તે અબિ બક્ર સઈદ આસની હકુમતના સમયમાં જ્યારે મદિના મુનવ્વરાહમાં સખત બંડ ઉઠ્યું, અને ફસાદનો જમાનો હતો ચોરી અને ડાકાઓનું જોર હતું. આથી એઓ એક બંજર પોતાના સિરાણે રાખીને સુતાં. લોકો એ પુછ્યું કે આપ એમ

આ માટે કરો છો ? ત્યારે આપ બોલ્યાં કે જ્યારે ચોર આવશે, અને મારા ઉપર હુમલો કરશે તો હું તેનું પેટ ફાડી નાખીશ.

હઝરત અબુ બક્ર સિદ્દીક રહીંએ ખાલીફ બિન વલીદની સરદારી હેઠળ એક લશ્કર મુસ્લીમોમાં કમાબના મુકાબલા અર્થે મોકલ્યો. તેમાં બીબી ઉમ્મે અમ્મારાહ રહીં પણ સામિલ હતાં. આ લડાઈમાં તેઓ અતિ ખુદાહુરી પુર્વક લડ્યાં, એટલી હદ સુધી કે શરીર ઉપર અગીયાર જખમ થઈ ગયાં, અને એક હાથ પણ કપાઈ ગયો.

બીબી આયશા રહીં બદર અને ઓહદની લડાઈમાં આ વખતે ધમસાણની લડાઈ થતી હતી, ખભા ઉપર મશક રાખી જખમીઓને પાણી પીવાડતાં હતાં.

હુનયનની લડાઈમાં જ્યારે કાફરોએ ઘણા જોર શોર સાથે હુમલો કર્યો ત્યારે હઝરત અબુ તલહા રહીંએ બીબી ઉમ્મે સલિમ રહીંને જોયાં કે તેઓ તલ્વાર હાથમાં લઈ ઉભાં છે. હઝરત રસુલે પાક સલ્વંએ ઉમ્મે સલિમ રહીંને પુછ્યું કે શો ઇરાદો છે ? બોલ્યાં કે કદાચ કોઈ કાફર મારી સામે આવશે, તો તેનો પેટ ફાડી નાંખીશ.

બહાલી બાનુઓ, અને બાબાઓ ! દુશ્મનો અને ઝાલિમો સમક્ષ તલ્વારની છાયા હેઠળ સત્ય વાત કહેવામાં અટકાશે નહિં. અને મોતને સામે ઉભી જોઈને પણ સત્ય કહેવું,

અને તેની ઉપર દ્રઢતા સાથે વળગી રહેવું ઘણી મોટી દિલેરી અને ખડાદુરી છે.

હઝરત અબુ ઝર રહીં વર્ણન કરે છે કે હું એક વખત હઝરત રસુલે પાક સલ્વની પાસે ગયો, અને અરજ કરી કે મને નસિહત ફરમાવો. હઝરત રસુલે પાક સલ્વએ તેમણે ઘણી નસિહતો કરી. તેમાં એક નસિહત એ પણ હતી કે સાચું કહેવું, ભલે સત્ય કહેવામાં અન્ય ને ખોટું કાં ન લાગે, અને હક વાત કહેવામાં કોઈના ખોટું ખરું કહેવાની લેશ માત્ર પરવાહ ન કરો.

એક બીજી હદિસમાં છે કે હઝરત રસુલે પાક સલ્વ એ ફરસાબ્યું છે કે સાચું કહેવું એક નેકી છે અને નેકોઈ માણસને જન્મત તરફ લઈ જાય છે. જુઠ ખોલવું એક ખુરાઈ છે અને ખુરાઈ માણસને દોઝખમાં લઈ જાય છે.

મકકામાં બીબી અસ્માઅ રહીંના દિકરા અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબયર રહીં ઉપર અબ્દુલ મલિક બિન મરવાન બાદશાહના હુકમથી હુજ્જત બિન યુસુફ કે જે અત્યંત જુદમી થઈ ગયો છે, ચઢાઈ કરી. તેમાં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબયર રહીંના સાથીઓ ઉપર મોટા મોટા જુદમો કર્યા, અને ખુદાના ઘર એટલે ખાનએ કા'બાની બેહુરમતી કરી. અંતે અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબયર રહીંને શહિદ કરી નાંખ્યા અને

ત્યાર પછી હુજૂર જિન ચુસુકે હઝરત અબ્દુલ્લાહ જિન
 ઝુબયર રહીંની માતા બીબી અસ્માઅ રહીંને બોલાવ્યાં.
 બીબી અસ્માઅ રહીંએ આવવા માટે સાફ ઇન્કાર કર્યો.
 ફરી બીજી વાર તેણે પોતાના માણસ સાથે કહેવડાવ્યું કે
 લલાઈ ઇચ્છતી હો તો આવી જાવ, નહિં તો હવે પછી
 જે માણસ મોકલવામાં આવશે, તે તમારા વાળ પકડીને
 લાવશે. આપે ફરી પણ આજ જવાબ આપ્યો કે હું આવી
 શકતી નથી. ત્રીજી વખતે ખુદ પોતે હુજૂર જિન બીબી અસ્માઅ
 રહીંની પાસે આવ્યો. અને કહ્યું કે મેં ખુદાના દુશ્મન
 અબ્દુલ્લાહ જિન ઝુબયર રહીંની સાથે કેવો વર્તવ કર્યો છે ?
 આથી બીબી અસ્માઅ રહીં નિર્ભય થઈને હક (સત્ય)
 વાત કહેવાથી ન ચુક્યાં. અને ફરમાવ્યું કે તેં તેમની દુનિયા
 બગાડી અને તેઓએ તારી આખેરત ખરાબ કરી. અને
 હા ! તું જે મારા પુત્રને “ ઝાતુલનાતકેન ” કહી મેહણું
 આપતો હતો. બેશકા મેં હઝરત રસુલે પાક સલ્વં અને
 મારા પિતા અબુ બક્ર સિદીક રહીંનું ખાણું રૂમાલથી બાંધ્યું
 હતું, પરંતુ મેં હઝરત રસુલે પાક સલ્વંથી સાંભળ્યું હતું
 કે સફિયના ખાનદાનમાં એક અત્યંત ઝૂંઠો અને એક
 ઝુલ્મી માણસ પેદા થશે. ઝૂંઠાને તો જોઈ ચુકી, રહ્યો હવે
 ઝુલ્મી તો તે તું છે. હુજૂર જિન જ્યારે રસુલે પાક સલ્વંની
 આ હદિસ સાંભળી તો ઉઠીને ચાલતો થયો.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબયર રહીંની શહાદત પછી એક દિવસે હુજ્જાજ બિન યુસુફ મિસ્ખર ઉપર બેઠો હતો. બીબી અસ્માઅ રહીં પોતાની લોંડી સાથે આવ્યાં, અને પુછ્યું કે અમીર ક્યાં રહે છે ? માલમ થયું તો હુજ્જાજ પાસે ગયાં, તે બીબી અસ્માઅ રહીંને જોતાં વારજ બોલી ઉઠ્યો કે તમારા પુત્ર અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબયર રહીંએ ખુદાના ઘર (ખાનએ કા'બા) માં બેઠીની ફેલાવી રાખી હતી. ખુદાએ તેમને અત્યંત ભારે અઝાબ આપ્યો. બીબી અસ્માઅ રહીંએ તરતજ જવાબ આપ્યો કે તું ઝુહું બોલે છે. મારો પુત્ર અત્યંત પાકો મુસલમાન, દિનદાર અને રાત્રીઓમાં ઇબાદત કરનાર ને ઘણો નેક હતો.

ઇદમ-(વિદ્યા)

ઇદમ અદલાહ પાકની મોટી નેઅમત છે. ઇદમથીજ મનુષ્ય પોતાની ભલાઈ અને ખુરાઈને જોળખે છે. ઇદમથી માણસનો રૂતબો દરેક વસ્તુથી વિશેષ છે. ભણેલો ગણેલો માણસ જ્યાં જાય છે, ત્યાં લોકો તેની ઇઝઝત કરે છે. અને દરેક જગ્યાએ તેને આવકાર આપવામાં આવે છે. ઇદમની દવલત માલ અને ઝરની દવલતથી અત્યંત વિશેષ ઇઝઝત ધરાવે છે. તમે જોયું હશે કે મોટા મોટા આલિમ ઘણે ભાગે પૈસા ટકામાં ગરીબ હોય છે, કિંતુ સમજદાર લોકો તેમની ઇઝઝત સર્વથી વધુ કરે છે. એ કેમ ? એથી

કે અલ્લાહ પાકે તેમને ઇદમ જેવી દવલતથી નવાઝી માલુ માલ કર્યા છે. વળી સૌથી મોટી વાત તો એ છે કે ઇદમથી આપણે અલ્લાહ પાક અને રસુલે પાક સલોને ઓળખ્યા. ઇદમજ માણસની અછલને તેજ અને હૃદયને કુનદન બનાવે છે. તે લોકો કે જેઓ ઇદમ પ્રાપ્ત કરતા નથી. તેમની ઇઝત કોઈ કરતો નથી અને તેમનાથી કોઈ સીધા મોઢે વાત કરવી પણ પસંદ કરતા નથી. બદકે લોકો તેમને પોતાની પાસે બેસાડવા પણ અચકાય છે, તેમજ બિચારા અજ્ઞાન અને જાહિલ માણસ હંમેશા નુકશાનમાંજ રહે છે. ઇદમોમાં સૌથી વધુ જરૂરી ને મુખ્ય કુર્આન શરીફ અને રસુલે પાક સલોની હદિસોનું ઇદમ છે. કુર્આન શરીફમાં અલ્લાહ પાકે વર્ણન કર્યું છે કે: --

“તમારા લોકોમાં જે (પુરે પુરે) ઇમાન લાવ્યા છે, અને જેમને ઇદમ આપવામાં આવ્યું છે, અલ્લાહ તેમનો દરજ્જો ઉંચો કરશે, અને જે ઇંઈ તમે કરો છો, અલ્લાહને તે (સર્વેની) ખબર છે.

હઝરત રસુલે પાક સલોએ ફરમાવ્યું છે કે વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવી દરેક મુસલમાન ઉપર જરૂરી છે. સહાબીયાત રહીં ઘણા પ્રકારની વિદ્યા જાણતાં હતાં અને તેઓએ જે વિદ્યા શીખી તેને સંપૂર્ણપણે પ્રાપ્ત કરી.

હુઝરત અબુ મુસા રહીં વર્ણુન કરે છે કે અમે (સહાબીઓ) ને જ્યારે કેઈ હદિસ મુશ્કેલ માલમ પડતી, ત્યારે હુઝરત બીબી આયશા રહીંને પુછતાં તે હદિસનું મતલબ તેઓ બતાવતાં હતાં.

હુઝરત મસરૂક રહીં ખ્યાન કરે છે કે ખુદાની કસમ મેં મોટા મોટા સહાબા રહીંને ફરાઈઝ (વારસા) ના મસઅલાઓ બીબી આયશા રહીંથી પુછતાં જોયાં છે.

હુઝરત ઈમામ ઝહરી રહીં ફરમાવે છે કે બીબી આયશા રહીંનો ઇદમ સર્વ લોકોથી વિશેષ હતો. મોટા મોટા સહાબા રહીં તેમને મસઅલાઓ પુછતાં હતાં.

બીબી ઉમ્મે સલ્માહ રહીં પણ હદિસનો ઇદમ ખુબજ જાણતાં હતાં અને તેઓએ હુઝરત રસુલે પાક સલ્વની ત્રણ સો ઇક્રોતેર (૩૭૮) હદિસો લોકોથી વર્ણુન કરી.

હુઝરત મેહમુદ બિન લખાદ રહીં વર્ણુન કરે છે કે એમ તો રસુલે પાક સલ્વની સર્વ બીબીઓ (પત્નિઓ) ને આપની હદિસ યાદ હતી. પરંતુ બીબી આયશા રહીં અને બીબી ઉમ્મે સલ્માહ રહીંનો નંબર હદિસના ઇદમમાં સર્વથી વિશેષ હતો.

બીબી ઉમ્મે હુબાહાહ રહીંના હદિસના ઇદમમાં ફેટલાક શાગીંદ હતા, અને તેઓએ આપણા રસુલે પાક સલ્વની પાંસઠ (૬૫) હદિસો સહાબા રહીંથી વર્ણુન કરી.

બીબી સફિયાહુ રહીં કે જેઓ હુઝરત રસુલે પાક સલ્વના પત્નિ છે, મસઅલા મસાબ્દોની ભારે પરખ હતી.

બીબી સહિરાહુ બન્તે જયઝર રહીં હુજ કરી મદિનામાં. બીબી સફિયાહુ રહીંને મળવા આવ્યાં, ત્યારે તેઓએ જોયું કે કુશની ઘણી સ્ત્રીઓ મસઅલાઓ પુછવા માટે તેમની પાસે બેઠી છે, અને બીબી સફિયાહુ રહીં એ સર્વેના જવાબ ઘણી સારી રીતે આપી રહ્યાં છે.

હુઝરત રસુલે પાક સલ્વની ખ્યારી બેટી કાતમા ઝહુરા રહીંએ હુઝરત રસુલે પાક સલ્વની અઠાર (૧૮) હદિસો ખ્યાન કરી છે. અને હદિસના મુદમમાં મોટા મોટા સહાબા રહીં તેમના શીષ્ય છે.

બીબી રબિય બિન્તે મઉઝ રહીંએ હુઝરત રસુલે પાક સલ્વની એકવીસ (૨૧) હદિસો વર્ણન કરી, અને તેમને મુદમ એટલો ઉત્તમ હતો કે હુઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ રહીં અને ઝયનુલ આબેદીન રહીં તેમને મસઅલાઓ પુછતાં હતાં.

બીબી ઉમ્મે સબદ રહીં કુર્આન શરીફની તાલીમ આપતાં હતાં.

બીબી ઉમ્મે સલિમ રહીં હુદિસનું ઇદમ ખુબ જાણુતાં હતાં, એક વખતે હુઝરત એદ બિન સાબિત રહીં અને હુઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રહીંમાં કોઈ મસઅલા ઉપર મતભેદ પડ્યો, ત્યારે ઉભયે બીબી ઉમ્મે સલિમ રહીંને ફેંસલા અર્થે પસંદ કર્યાં.

બીબી ઉમ્મે વરકાહ બિન્તે અબ્દુલ્લાહ રહીં આ બીબી કુરઆન શરીફ પઢેલાં હતાં. આથી રસુલે પાક સલ્વં એ તેમને સ્ત્રીઓના ઇમામ મુકર્રર કર્યાં હતાં.

બીબી ખન્સાઅ રહીં પણ મોટા શાયર (કવિ) હતાં, તેમના સબંધે ઇતિહાસમાં લખ્યું છે કે અરબની સ્ત્રીઓમાં ખન્સાઅ રહીં જેવી શાયર કોઈ સ્ત્રી પેદા થઈ નથી.

અરબના મશહુર શાયર જેનું નામ જરીર છે. કોઈએ પુછ્યું કે સૌથી મોટા શાયર કોણ છે ? જરીરે જવાબ આપ્યો કે ખન્સાઅ રહીંના શેઅર (કાવ્યો) ન સાંભળત તો હું વગર સંકોચે કહેતો કે સર્વથી મોટો શાયર હું છું.

હુઝરત રસુલે પાક સલ્વંના પત્નિ હુઝરત હફ્સાહ રહીં લખવાનું જાણુતાં હતાં.

બીબી રફિદાહ રહીં બીબી ઉમ્મે કસબાહ રહીં અને બીબી હુમના બિન્તે જજશ રહીં હિકમત (વૈદક) અને જરાહી (વાઠકાપ) ના ઇદમને ખુબ જાણુતાં હતાં.

રીત ભાત.

ભાત-પિતા સાથે વર્તાવ.

સગા સબંધીઓમાં સર્વથી વધુ મોહુખત અને ખિદ-
મત કરવા લાયક ભાત-પિતાજ છે. કુર્આન શરીફમાં છે કે:—
“તમારા પરવર દિગારે ખચિત હુકમ આપી દીધો છે કે
(લોકો!) તેના સિવાય કોઈની ઇબાદત ન કરો, અને ભાત-
પિતા સાથે સદ્ વર્તાવથી વર્તો. (હે લોકો!) કદાચ ભાત
પિતામાંનો એક અથવા ઉભય તારી આગળ વૃદ્ધાવસ્થાએ
પહોંચે તો તું તેમની આગળ હું પણ ન કરજે, અને ન તો
તેમનું અપમાન કરવું કે ન તો તેમને (કાંઈ) કહેવું. (સાંભ-
ળવું હોય તો) અદબ સાથે કહેવું, (સાંભળવું) અને મોહ-
ખતથી ખિદમતનું પડખું તેમની આગળ નમાવી રાખવું.
અને તેમના હુકમાં દુઆ કરતા રહેવું કે હે મારા પરવર
દિગાર જેવી રીતે તેઓએ મને નાનપણથી પાળ્યો છે, અને
મારા હાલ ઉપર રહેમ કરે છે, તો તું પણ તેમના ઉપર
રહેમ કરજે.”

બીજી જગ્યાએ કુર્આન શરીફમાં છે કે:—“અલ્લાહ પાક
ભાત-પિતા સાથે સદ્વર્તન કરવાનો હુકમ આપ્યો છે.”

હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું છે કે અલ્લાહ-
તઆલા માત-પિતાના રાજી રહેવાથી ખુશ થાય છે. અને
તેમની નારાજીથી નાખુશ થાય છે.

એક સાહુખી રહીંએ રસુલે પાક સલ્લંથી લડાઈમાં
શામિલ થવાની રજા માગી, ત્યારે આપે ફરમાવ્યું કે તમારી
માતા હયાત છે. બોલ્યા “હા.” ફરમાવ્યું તેમની ખિદમત
કરો એટલા માટે કે જન્મત માતાના પગ હેઠળ છે.

એક ખીજા સાહુખી રહીંએ હઝરત રસુલે પાક સલ્લં
ને પુછ્યું કે એલ્લાહ ઉપર માત-પિતાનો શો હક્ક છે?
આપે ફરમાવ્યું કે તેમની ખુશી તમારી જન્મત અને તેમનો
ક્રોધ તમારો નર્ક છે.

હઝરત અબિ તરીલ રહીં વર્ણુન કરે છે મેં જોયું છે
કે હઝરત રસુલે પાક સલ્લં મકામે જઅરાનાહમાં ગોસ્ત
બેઠેંચી રહ્યાં હતાં. અચાનક એક ખીખી આવ્યાં, જ્યારે તેઓ
રસુલે પાક સલ્લંના નજીક પહોંચ્યાં ત્યારે આપે તેમના
માટે આદર પાથરી દીધી. મેં હઝરત રસુલે પાક સલ્લંને
પુછ્યું કે એ કેણુ છે? આપે ફરમાવ્યું કે મારી માતા. જેઓએ
મને દુધ પીવડાવ્યું હતું.

સહાખીયાત રહીં પોતાના માત-પિતાની ખિદમત
અત્યંત હર્ષ પુર્વક કરતાં હતાં. તેમનો હુકમ બજાવી લાવ-
વામાં કશી કસર બાકી રાખતાં નહોતાં.

બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીં હજી તો બાળકજ હતાં કે એક વખતે કાફરોએ હઝરત રસુલે પાક સલ્તની ગરદનમાં નમાઝ પઢતી વખતે ઉંટની હોજરી નાખી દીધી. બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીંને ખબર પડી ત્યારે દોડતાં આવ્યાં, અને તે હોજરીને ગરદનમાંથી કાઢી કાફરોને ખુરં ભલું કહેવા લાગ્યાં.

એક પ્રસંગે હઝરત અલી કરંએ બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીંને સોનાનો હાર આપ્યો, હઝરત રસુલે પાક સલ્તને માલમ પડ્યું ત્યારે ફરમાવ્યું કે શું તમે એ પસંદ કરો છો કે નખીની દિકરી અમ્મીનું હાર પહેરે ? બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીંએ પિતાના હુકમનું તરતજ પાલન કર્યું અને તે હારને વેચી નાખ્યો.

એક વખતે હઝરત રસુલે પાક સલ્તં કેઈ લડાઈથી પાછા ફર્યા, ત્યારે હઝરત રસુલે પાક સલ્તની બહાલી બેટી બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીંએ આપના આવવાની ખુશીમાં ઘરના દરવાજાઓ ઉપર પરદાઓ લટકાવ્યા, હસન રહીં અને હુસેન રહીંને આંદીના કંકણ પહેરાવ્યા. જ્યારે રસુલે પાક સલ્તં પોતાની સાહેબઝાદીના મકાન ઉપર પહોંચ્યા ત્યારે આ શૃંગારના સામાનને જોઈ આપ પાછા ચાલ્યા ગયા. બીબી ક્રાતમા ઝહરા રહીં હઝરત રસુલે પાક સલ્તની

નારાજીનું સળખ સમજી ગયાં અને તરતજ પરદાઓને ફાડી નાંખ્યાં. તેમજ બાળકોના હાથમાંથી કંકણ પણ ઉતારી લીધાં. બન્ને બાળકો, રડતાં રડતાં રસુલે પાક સલોની પાસે ગયાં. આપે ઉભયને જોઈ સહાબા રહીને ફરમાવ્યું. જો કે આ મારા બાળકો છે, પરંતુ હું ઇચ્છતો નથી કે તેઓ આવી કુઝુલ ખર્ચામાં પડે. એના બદલામાં ફાતમા રહીને એક મોતીનો હાર અને હાથી દાંતના બે કંકણ ખરીદી લાવો.

પિતાની મોહુબતનો અંદાજે તમે આથી ઠરી શકો છો કે હઝરત રસુલે પાક સલોની બહાલી પુત્રી બીબી ફાતમા ઝહુરા રહીને રસુલે પાક સલોની વફાતનો એટલો સહમો હતો કે આપની વફાત પછી આખી વય બીબી ફાતમા ઝહુરા રહીને કોઈએ હસતાં જોયાં નહોતાં.

સબંધીઓના હકકો.

માત-પિતા પછી માણસ ઉપર પોતાના સબંધીઓના હકકો છે. માણસથી જ્યાં સુધી થઈ શકે પોતાના સગા સબંધીઓ સાથે સારો વર્તીવ કરે કુર્આને પાક અને હદિસ શરીફમાં પોતાના સબંધીઓ સાથે સદ્ વર્તન ચલાવવાની ફરજીલતો વર્ણવવામાં આવી છે કે:-

“અલ્લાહનીજ ઇબાદત કરો, અને તેની સાથે કોઈને શરીફ (સાથીદાર) ન ઠરાવો, અને માત-પિતા તેમજ

સળંધીઓ, યતિઓ, મોહતાળો, આત્મજનો, પાડોસીઓ, અજ્ઞાણ પાડોસી, મુસાફર અને જે (લોંડી, ગુલામ) તમારા કબજામાં છે, તે સર્વેની સાથે સદ્ વર્તન ચલાવો.”

હઝરત રસુલે પાક સલ્લં કરમાવે છે કે જે માણસ ઇચ્છે કે તેની રોજીમાં બરકત થાય, અને તેને મોટી વય આપવામાં આવે, તો તેને પોતાના સળંધીઓ સાથે સારો વ્યવહાર રાખવો જોઈએ.

સહાબીયાત રહીં રસુલે પાક સલ્લંના આ હુકમના ઘણાજ પાળંદ હતાં. એટલે પર્યંત કે તેઓએ હઝરત રસુલે પાક સલ્લંના હુકમથી કાફર સળંધીઓ સાથે પણ જાએઝ તરીકા ઉપર સારો વર્તન રાખતાં હતાં.

હઝરત રસુલે પાક સલ્લં જે દિવસ મક્કા ઉપર ફતેહ મળી તે દિવસે હઝરત ઉમ્મે હાની રહીંના ઘરને પનાહ (આશ્રય) ની જગ્યા મુકર્ર કરી. અને કરમાવ્યું હતું કે જે માણસ ઉમ્મે હાની રહીંના મકાનમાં પનાહ લેશે, તેને તો અમાન (ક્ષમા) છે. તે દિવસે હઝરત ઉમ્મે હાની રહીં એ પોતાના બે દેવરો કે જેઓ ઇમાન લાવ્યાં નહોતાં, પનાહ આપી હતી.

બીબી અયનબ રહીંની પાસે એક વખતે હઝરત ઉમર રહીંએ પોતાના આખા વર્ષનું પગાર મોકલ્યું. જેની

ગણત્રી બાર હજાર પર્યંત હતી. આપે તે સર્વે રૂપિયા પોતાના સબંધીઓમાં વહેંચી આપ્યા.

બીબી હફ્ઝા રહીંએ પોતાનું એક મકાન પોતાના કૌમ્ સગાની પત્નિને ઉમર ભર માટે આપી દીધો.

પતિની મોહબ્બત.

શ્રી માટે સર્વથી મોટી વસ્તુ પોતાના પતિની મોહબ્બત છે, તેની આજ્ઞાનું અનુસરણ અને તેની સેવા છે. તે ખાનદાન કે જ્યાં સ્ત્રીઓ પોતાના પતિરાજની ફરમાબરદારી કરે છે અને તેના હુકમો ઉપર ચાલે છે, હંમેશ કલેશ અને કંકાશથી પવિત્ર ને સાફ રહે છે. અને પતિ-પત્નિની જીંદગી પણ અત્યંત સુખ પુર્વક વીતે છે. પરંતુ જ્યાં સ્ત્રી પોતાના પતિની નાફરમાની કરે છે, તેમની દરેક વાતનું જવાબ સખ્તાઈ સાથે આપતી હોય, તેમનાથી વાત વાતમાં લડતી હોય, તે મકાન થોડાજ દિવસોમાં દોઝખનો નમુનો બની જાય છે. અને એવા ઘરોમાંથી તમામ બરકત ઉઠી જાય છે.

બીબી ઉમ્મે સદમાહ રહીં વર્ણુન કરે છે કે હજરત રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું છે કે જે સ્ત્રી આ સ્થિતિમાં મરણ પામે કે તેનો પતિ તેનાથી ખુશ હોય, ત્યારેજ તે સ્ત્રી જન્નતમાં દાખલ થશે.

એક બીજી હદિસ છે કે હજરત રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું છે કે જે સ્ત્રીનો પતિ તેનાથી નાખુશ હોય,

તેવી સ્ત્રીની નમાઝ કબુલ થતી નથી, અને ન તો તેનું નેકાતું કામ મકબુલ થાય છે. એક રિવાયતમાં છે કે હઝરત રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું કે અગર હું કોઈને કોઈના માટે સીજદો કરવાની આજ્ઞા આપતો તો સ્ત્રીઓને હુકમ આપતો કે તેઓ પોતાના પાતઓને સીજદો કરે. (પરંતુ સીજદો માત્ર ખુદા સિવાય કોઈના માટે જાયઝ નથી.)

બદરની લડાઈમાં હઝરત રસુલે પાક સલ્વંની બેઠી બીબી ઝયનબ રહીંના પતિ અબુલ આસ પણ બીબા કેદીઓની સાથે કેદ થઈને આવ્યા. એઓએ હજી સુધી ઇસ્લામ સ્વિકાર્યો નહોતો. જ્યારે આ બનાવની બખર મક્કાવાળાઓને થઈ, ત્યારે દરેકે પોતાના સબંધીઓ તરફથી હઝરત રસુલે પાક સલ્વંની સેવામાં ફદીયાહુ* ના કેટલાક રૂપિયા મોકલ્યા કે તેને સ્વિકારી લેવામાં આવે, અને તેના બદલામાં કેદીઓને છોડી દેવામાં આવે. બીબી ઝયનબ રહીં પણ તે વખતે મકકામાં હતાં, તેઓએ પણ પોતાના દેવર સાથે પોતાના પતિની મુક્તિ અર્થે એક હાર મોકલ્યો. એ હાર બીબી ઝયનબ રહીંના માતા હઝરત બદિઅહ રહીંએ દિકરીના જહેઝમાં આપ્યો હતો. જ્યારે તે હઝરત રસુલે પાક સલ્વં સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યો, ત્યારે હુઝુર સલ્વં

બદલામાં આપવો, લડાઈના કેદીઓને રૂપિયાથી છોડાવવું.

ના આંસુ જારી થઈ ગયાં. આપે સહાળા રહીંને ફરમાવ્યું કે કદાચ તમે મુનાસીબ સમજો તો ઝયનબ રહીંના પતિને છોડી દો, અને તેમનો હાર પણ પાછો ફેરવી દો. આ તેની પાસે તેની માતાના નિશાની છે. અંતે તેઓને છોડી દીધા, અને હાર પણ પાછું મોકલાવી દીધું.

બીબી હમના રહીંના પતિ જ્યારે ઓહદની લડાઈમાં શહીદ થયાં, ત્યારે તેઓ રહીં આ બખર સાંભળતાં વારબ બેલાન સ્થિતિમાં જોરથી એક ચીસ પાડી ઉઠ્યાં.

બીબી બહિજાહ રહીં (જેઓ હઝરત રસુલે પાક સલ્વના પત્નિ છે.) થી જ્યાં મુધી બની શકતું હતું. સંકટના સમયે હઝરત રસુલે પાક સલ્વની મદદ કરતાં હતાં. તેઓએ પોતાનું ઘણું માલ અને દવલતને પોતાના પતિરાજ હઝરત રસુલે પાક સલ્વ ઉપર કુરબાન કરી દીધાં.

જ્યારે આપણા રસુલે પાક સલ્વની પાસે પહોંચી જ વાર હઝરત બ્રખ્રલ અલેં (જેઓ ખુદાના મોટા અને માનીતા ફરીસ્તા છે.) ખુદાનું કલામ લઈને આવ્યાં, ત્યારે આપ હરી ગયાં. આપે ઘેર આવીને આ બનાવ હઝરત બહિજાહ રહીંને કહ્યું. બીબી બહિજાહ રહીંએ આપને ઘણી તસદ્દી અને ધીજ આપી, અને કહ્યું કે આપ ઘલ-રાવેં નહિં, અદલાહ આપનો સાથ છોડશે નહિં. આથી કે

આપ લોકોની સાથે સારો વ્યવહાર રાખો છે. બેકસો અને ગરીબોની મદદ કરો છો, મહેમાનોની પરોણાગત કરો છો.

હજરત રસુલે પાક સલ્તનની દિકરી હજરત ઝયનબ રહીંના પતિરાજ અત્યંત કુશળ બહેપારી હતાં, અને અમાનતો (ખીજની વસ્તુઓ) અદા કરવામાં ઘણાજ પ્રમાણિક હતા. મક્કામાં તેમની મોટી શાખ હતી. કુરેશો તેમને પોતાનો માલ વેચવા માટે આપતા હતા. હીજરતના છઠ્ઠા વર્ષે અબુલ આસ ઘણો માલ અને સામાન લઈને વેપાર અર્થે એક કાફલા સાથે શામ દેશ તરફ ચાલ્યા. અહિં મદિનામાં આ ખખર પહોંચી કે કુરેશોને કાફલો વેપાર અર્થે શામ તરફ જઈ રહ્યો છે. હજરત રસુલે પાક સલ્તન એ કેટલાક લોકોને કાફલાના મુકાબલા અર્થે મોકલ્યા. માર્ગમાં મુસલમાનોએ તે કાફલાનો મુકાબલો કર્યો, અને કાફલાવાળાઓને પકડી હજરત રસુલે પાક સલ્તનની પાસે લાવ્યાં, કિંતુ કોઈએ અબુલ આસને કંઈ કહ્યું નહિં. અબુલ આસે જ્યારે આ રંગ જોયો ત્યારે તરતજ મદિના પહોંચી ગયા. તે વખતે હજરત રસુલે પાક સલ્તનની પુત્રી હજરત ઝયનબ રહીં મદિનામાં મવજુદ હતાં. અબુલ આસે તેમની પાસે પનાહ માગી. હજરત ઝયનબ રહીંએ તેમને પોતાની પનાહમાં રાખી લીધાં, અને તેમનો માલ પાછો આપવા માટે પણ હજરત રસુલે પાક સલ્તનને શિક્ષારસ કરી, ત્યારે

હઝરત રસુલે પાક સલ્વએ લોકોને કહ્યું કે તમે મારા અને અબુલ આસના સબંધને જાણો છો. કદાચ તેમનો માલ પાછો આપી તેમના ઉપર એહસાન કરશો તો તે મારી ખુશીનો સબબ બનશે, નહિં તો તમને અખત્યાર છે. આ સાંભળતાં વારજ સર્વેએ તેમનો સઘળો માલ પાછો આપી દીધો. અબુલ આસ પોતાનો સઘળો માલ અને સામાન પાછો મકકે લઇ ગયાં, અને જેની જેની અનામત હતી, તે અદા કરીને મુસલમાન થઇ ગયાં.

પતિની સેવા.

સહાબિયાત રહીં પોતાના પતિની ઘણી ખિદમત કરતાં હતાં, અને તેમના હુકમો ખુશી સાથે બજાવતાં હતાં.

બીબી અસ્માઅ રહીંના પતિ હઝરત ઝુબયર રહીં ઘણુંજ ગરીબ હતાં. બીબી અસ્માઅ રહીં ખ્યાન કરે છે કે જ્યારે મારી શાદી થઈ ત્યારે તેમની પાસે નહોતો કોઈ ગુલામ કે નહોતી કોઈ દાસી, ખિદમત કરવા માટે. માત્ર એક ઘોડો અને એક ઉંટ હતો, અને જાનવરોના ઘાસ દાણાંની ખજાર લેવી પણ મારા માથે હતી. હઝરત રસુલે પાક સલ્વ મારા પતિ હઝરત ઝુબયર રહીંને મદિનાથી છોટે એક ખજુરનો બગીચો અર્પણ કર્યો હતો. હું ત્યાં દરરોજ ઠળીઆંઓ એકઠાં કરી માથા ઉપર ઉઠાવી લાવતી,

તેમને ચક્કોમાં દળતી, અને ઘોડાને ખવડાવતી, પાણી ભરતી અને ઘરનું બધું કામ પોતાના હાથેજ કરતી.

ઓલાદની પરવારશ.

ઓલાદની પરવરિશ અને બાળકની કેળવણીમાં સ્ત્રી-ઓનું મુખ્ય સ્થાન છે. કેમકે બાળકસ્થામાં બાળક માતાનીજ પાસે રહે છે કદાચ માતા બાળકની દેખરેખ સારી કરશે, અને તેને ઉત્તમ ટેવો શીખવાડશે. તો આગળ ચાલીને તે બાળક હોનહાર અને એક પવિત્ર માણસ બનશે. કદાચ માતાએ બાળકની પરવરિશ ઉપર લક્ષ્ય ન આપ્યું અને તેની ટેવોને ન સુધારી તો તે બાળકથી સારો થવાની આશા રાખવામાં આવતી નથી.

હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું કે ઉત્તમ ભેટ જે પિતા પોતાના પુત્રને આપી શકે છે, તો તે અદબની તાલીમ છે.

એક બીજી હદિસમાં હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું છે કે જે માણસ પોતાની જે બાળાઓને તેમના વિખુટા થવાના સમય પર્યંત ઉત્તમ તરબીયત કરતો રહે તો તે માણસની નજાત અને જન્મતમાં દાખલ થવાનું સબબ બની જશે.

સહાબીયાત રહીંને બાળકોની પરવરિશ અને તરબીયતનો ભારે ખ્યાલ રહેતો હતો.

હુઝરત રસુલે પાક સલ્વંએ બીબી ઉમ્મે હાની રહીં
 વિધવા થયા પછી નિકાહનો સંદેશો મોકલ્યો. ત્યારે તેમણે
 બહાનુ કરીને કહ્યું કે આથી વધુ શ્રેષ્ઠ મારી કિસમત શું
 થઈ શકતી હતી ? કિંતુ સ્ત્રી ઉપર પતિનો અત્યંત મોટો
 હક છે, એથી હું ડરું છું કે ક્યાંક એવું ન બને કે પતિનો
 હક અદા કરવામાં બાબકોની પરવરિશ અને તરબીયત
 તરફ લક્ષ આપી ન શકું. કદાચ બાબકોની પરવરિશ કરીશ
 તો પણ ભય છે કે પતિનો હક અદા કરવામાં મારાથી
 હિણુપ થાય.

બીબી ઉમ્મે સલીમ રહીં જ્યારે વિધવા થયાં ત્યારે
 તેમના બેટા હુઝરત અન્સ રહીં ઘણાં નાના હતાં, લોકો
 જ્યારે ઉમ્મે સલીમ રહીંને નિકાહનો પયગામ પહોંચાડતાં,
 ત્યારે આપ હંમેશા આ ફરમાવતાં કે જ્યાં સુધી મારો બાબક
 અન્સ રહીં મજલીસોમાં બેસવા અને વાત ચિત કરવા
 લાયક ન થઈ જશે, ત્યાં સુધી હું નિકાહ કરીશ નહિં. ફરી
 માતાએ બાબકને એવી સરસ તરબીયત આપી કે હુઝરત
 અન્સ રહીં પોતે ફરમાવતાં હતાં. કે અય યુદ્દા ! મારી
 માતાને સારો બદલો આપ. કેમકે તેઓએ મારી ઘણી
 સારી તરબીયત અને પરવરિશ કરી.

શોકયની ઓલાદ સાથે સુલુક.

આપણા દેશમાં એ ઘણા બરાબ રીવાજ છે કે સ્ત્રીઓ

પોતાની શોક્યની ઓલાદને ઘણીજ ઝડીલ (નીચ) સમજે છે, અને તેમની સાથે સામાન્ય રીતે ખરાબ વર્તન રાખે છે. જ્યારે તેમને પ્રસંગ મળે છે, ત્યારે પોતાના શોક્યની ઓલાદની ખુરાઈઓ વર્ણન કરે છે. પોતાના પતિ સમક્ષ શોક્યની ઓલાદની ખુરાઈઓ વર્ણન કરીને પિતા અને ઓલાદના દીલમાં ફરક નાખી દે છે આ ઘણું ખરાબ રીવાજ છે. અને અદલાહ પાક તેમનાથી નારાજ થાય છે.

હઝરત રસુલે પાક સલ્વંએ ફરમાવ્યું છે કે તમે બે માણસમાં ખુરાઈ નાખવાથી બચો. એથી કે આ ટેવ મનુષ્યને બરબાદ કરી નાખનારી છે.

સહાબીયાત રહીં સગી અને શોક્યની ઓલાદમાં કશો ફેર રાખતાં નહોતાં. તેઓ ઉભય ઓલાદને એકજ દ્રષ્ટિએ જોતાં હતાં, અને બન્ને સાથે સરખી મોહબ્બત રાખતાં હતાં.

બીબી આયશા રહીંના શોક્યની દીકરી બીબી કાતમા રહીં હતાં. પરંતુ પોતાની પુત્રીની પ્રસંશા કરતાં ફરમાવતાં હતાં કે મેં હઝરત રસુલે પાક સલ્વંના સિવાય કાતમા ઝહરા રહીંથી ઉત્તમ કોઈને જોયાં નથી.

એક બીજી જગ્યાએ બીબી આયશા રહીંએ પોતાની પુત્રી કાતમા રહીંના વખાણ કરતાં કહે છે કે મેં તેમને ઉઠતાં, બેસતાં, ચાલતાં, ફરતાં, આદતમાં રીત ભાતમાં અને

વાત ચીતમાં હઝરત રસુલે પાક સલ૦ સમાન ક્રાતમા રહીં-
થી વધુ કોઈને જોયાં નથી.

કોઈએ બીબી આયશા રહીંને પુછ્યું કે હઝરત
રસુલે પાક સલ૦ કોની સાથે મોહુબ્બત વધુ કરે છે. ફર-
માવ્યું ક્રાતમા રહીંથી.

જ્યારે બીબી ક્રાતમા ઝહુરા રહીંની શાદી થઈ ગઈ,
ત્યારે હઝરત આયશા રહીંએ શાદીનું સઘળું સામાન દુરસ્ત
કર્યું, ખજુરની છાલ ભરીને ઓશિકાઓ બનાવ્યાં. ઘરની
સફાઈ કરી અને બેટીના તે સર્વ હુક અદા કર્યા કે જે
એક માતા ઉપર જરૂરી છે.

હઝરત બીબી ક્રાતમા રહીંની શાદીના બાદ પણ
બીબી આયશા રહીં અને ક્રાતમા રહીંનું ઘર દુર નહોતું.
ઉભય મકાનોની વચ્ચેમાં માત્ર એકજ દીવાલ હતી, અને
દીવાલની બારીએ બન્ને ઘરોને એક બનાવી રાખ્યો હતો.
પરંતુ દરેક વખતનો મેળ-મેળાપ હોવા છતાં પણ માતા-
પુત્રીની મોહુબ્બતમાં કદિ ફરક આવ્યો નહોતો.

યતીમોની પરવરિશ.

આજે આપણે ત્યાં કોઈ યતિમ બાળક મુસીબતનો
મારેલો પરવરિશ અર્થે આવી જાય છે. ફરી તે આપણા
નજીકનોજ સબંધી કેમ ન હોય? ત્યારે આપણા ઘરનો
દરેક માણસ તેને હલકો સમજે છે. આપણે તેને ધમકી

અને મારફાડ સિવાય વાત કરતા નથી. બચેલું ખાણું તેને ખવડાવીએ છીએ, અને યતિમની પરવરિશને એક બોજ સમજીએ છીએ. જો કે કુર્આને પાકમાં અને હદિસ શરીફમાં યતિમોની પરવરિશ કરવા અને તેની સાથે સારો વ્યવહાર રાખવાની અત્યંત તાકીદ કરવામાં આવી છે. કુર્આને પાકમાં એક જગ્યાએ છે કે:—

“ હે પયગમ્બર ! એમને સમજાવી દો કે ખેર ખેરાત તરીકે જે માલ ખર્ચ કરો, તો તે તમારા માત-પિતાનો હકક છે. અને નજીકના સખંધીઓ, યતિમો, મોહતાજો, મુસાફરોનો અને તમે કોઈ પણ ભલાઈ લોકોની સાથે કરશો, તેને અદલાહ જાણે છે.”

કુર્આન શરીફમાં બીજી જગ્યાએ છે કે યતિમો ઉપર કોઈ પણ પ્રકારનો ઝુલ્મ ન કરો.

હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ ફરમાવ્યું છે કે મુસલમાનોના ઘરોમાં સર્વથી શ્રેષ્ઠ ઘર તે ઘર છે કે જેમાં યતિમ હોય અને તે ઘરમાં રહેનારાઓ તેની સાથે સારો વર્તન રાખે. અને સર્વથી ખરાબ ઘર તે છે કે જેમાં યતિમ હોય અને તે ઘરમાં રહેનારાઓ તેની સાથે ખરાબ વર્તન રાખે.

એક વખતે હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ પોતાની બે આંગળીઓ મેળવીને ફરમાવ્યું કે હું અને યતિમ ઉપર અહેસાન કરનાર જન્મતમાં એટલા નજીક રહેશે.

હઝરત અબુ હુરૈરા રદીઠ વર્ણન કરે છે કે હઝરત રસુલે પાક સલઠને એક માણસે પુછ્યું કે મારો હૃદય અત્યંત સખ્ત છે. મારે શું કરવું જોઈએ? આપે ફરમાવ્યું કે યતિમેના માથા ઉપર શક્કકતનો હાથ ફેરવ્યા કરો, અને મિસ્કીનોને ખાણું ખવડાવો.

બીબી આયશા રદીઠના ભત્રીજા યતિમ થઈ ગયાં, ત્યારે આપે તેમની પરવરિશ કરી.

હઝરત ઝયન્બ રદીઠ ઘણું યતિમેને પાળતાં હતાં. ઉડાઉ પાણું.

મુસલમાનોની તબાહીનો સર્વેથી મોટો સબબ ઉડાઉ પાણું છે. ઘણે ભાગે તમે જોયું હશે કે માત્ર નામના ખાતર મુસલમાનો વ્યાજે નાણા લઈ પાણીની પેઠે ખર્ચ કરે છે, અને તે તમામ રીત રીવાજોને પુરી કરે છે કે જે આપણા મઝહબના વિરુદ્ધ છે. એ સર્વ સ્ત્રીઓ થકીજ થાય છે, તેનુંજ આ પરિણામ છે કે જમીન, જાગીર અને ઘરખાર બધુંજ વ્યાજમાં ચાલ્યું જાય છે, અને નકામી રસ્મોના પાખંદ લોકો અદલાહ પાકનો હુકમ ન માનવાની સજામાં ગરીબ અને મોહતાજ ધર્મને આ દુનિયામાં લિન્ન લિન્ન પ્રકારની વિપત્તીઓ વેઠવી પડે છે.

હઝરત રસુલે પાક સલઠએ ફરમાવ્યું છે કે ખાવો, ખેરાત કરો અને પહેરો. પણ એટલી હદ પર્યંત કે ઉડાઉ પાણું અને ગર્વ ન કરો.

તે નામના કે જેની પાછળ આપણે ગાંડાતુર થઈ ગયા છીએ. એના વિષે એક દિવસે હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ લોકોને ફરમાવ્યું કે મને તમારા શીર્ક અસગર (નાના શીર્ક)માં ફસાઈ જવાનો અત્યંત ભય છે, લોકોએ પુછ્યું તો રસુલુલ્લાહ સલ્લં શીર્ક શું છે? આપે ફરમાવ્યું કે દેખાવ અને નામના.

સહાબીઆત રહીંની શાદીઓ અત્યંત સાદગી સાથે થતી હતી, અને નામનાનું તેમાં જરાએ અંશ નહોતું.

હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ પોતાની વહાલી પુત્રી ખીબી કાતમા ઝહરા રહીંના જહેઝમાં માત્ર એક મશક, એક વાટકો, જે ચકકીઓ અને ખજુરના પાંદડાંઓથી ભરેલું એક ઓશીકુ આપ્યું હતું.

આવીજ રીતે હઝરત રસુલે પાક સલ્લંએ પોતાની ખીબી બેટીઓની શાદીના પ્રસંગ ઉપર જે સમાન આપ્યો હતો તે પણ એક ચકકી, એક માટલું અને એક ચામડાના ઓશીકા સીવાય (જે ખજુરના પાંદડાંથી ભરેલું હતું) ખીબી કાંઈ નહોતું.

આથી એ મતલબ નથી કે અલ્લાહ પાકે કદાચ કોઈને માલદાર બનાવ્યો છે, તો તે પોતાના માલને યોગ્ય રીતે પણ ખર્ચ ન કરે એ તો ઠીક નથી.

એક વખતે એવું થયું કે હઝરત રસુલે પાક સલ્લઁએ એક માણસને કે જેણે અત્યંત મેલાં વસ્ત્રો પરેહેલાં હતાં, જોઈને ફરમાવ્યું જુઓ એનાથી એટલું પણ થતું નથી કે પોતાના સો ઘોષ લે.

એક વખતે એક માણસ મેલાં વસ્ત્રો પહેરીને આપની પાસે આવ્યો. હઝરત રસુલે પાક સલ્લઁએ તેને પુછ્યું કે અલ્લાહ પાકે તમને કાંઈ આપ્યું પણ છે ? તેણે કહ્યું હા, આપે ફરમાવ્યું કે જ્યારે ખુદાએ તમને નેઅમત આપી છે, ત્યારે તેની જાહેરાત તમારી સુરતથી પણ થવી જોઈએ.

ઘરનું કામકાજ.

આ જમાનામાં આપણને પોતાનું કામ પોતાના હાથે કરતાં શરમ આવે છે, આપણે આપણા ઘરના કામમાં નોકરના મોહુતાજ છીએ. સ્ત્રીઓની એવી સ્થિતિ છે કે પતિને બાદિમા (દાસી) રાખવાની તોપ્રીક હોય કે નહોય. તેમને તો એક કામ કરનારીની જરૂર છે. જે ઘરના બધા કામકાજને સંભાળી લે, અને તેઓને કાંઈ કરવું ન પડે. એ આદત બહુજ ખરાબ છે અને આવી આરામ તલબીથી માણસ સુસ્ત અને એટી થઈ જાય છે. આ ટેવની અસર માણસની તંદુરસ્તી ઉપર પણ પડે છે, અને દિન પ્રતી દિન તેની તંદુરસ્તી ખરાબ થવા પામે છે. અંતે તે કોઈ કામનો રહેતો નથી. જ્યાં પુરૂષને

તંદુરસ્તી કાયમ રાખવા માટે કસરત જરૂરી છે, ત્યાં સ્ત્રીઓ માટે પણ વરઝીશ અવશ્ય છે. અને આપણી શરીર બીબીઓ માટે ઘરના કામ ધંધાથી વિશેષ બીજી કોઈ કસરત નથી.

હઝરત અસ્વદ રહીંચે બીબી આયશા રહીંને પુછ્યું કે હઝરત પાક સલ્લઁ ઘરમાં શું શું કરતા હતા ? તેઓ બોલ્યાં કે આપ ઘરવાળાઓની સેવામાં લાગ્યા રહેતા હતા, જ્યારે નમાઝનો વખત આવતો ત્યારે નમાઝ પઢવા અર્થે તશરીફ લઈ જતાં.

એક બીજી જગ્યાએ હઝરત આયશા રહીંનું કથન છે કે હઝરત રસુલે પાક સલ્લઁ પોતાના જોડાઓ પોતાના હાથે સીવી લેતાં, પોતાના વસ્ત્રોને પોતેજ સીવતા અને પોતાના ઘરનો કામ ધંધો પોતેજ કરતા હતા.

સહાબીઆત રહીં પોતાના ઘરનું કામ પોતેજ કરતાં અને તેને કોઈ એળ (લાંછન) ન સમજતાં હતાં.

હઝરત રસુલે પાક સલ્લઁની વહાલી બેટી બીબી કાતમા ઝહરા રહીંના હાથમાં પાણી ભરતાં ભરતાં સોળ પડી ગયાં હતાં, વાસીદું કાઢતાં વસ્ત્રો મેલાં થઈ જતાં અને ચકકી પીસ્તાં પીસ્તાં હાથમાં છાલા પડી ગયા હતા.

આવીજ રીતે હઝરત રસુલે પાક સલ્લઁની પત્નિઓ પોતાનું કામકાજ પોતેજ કરતાં હતાં, બીબી આયશા રહીંચે

એક વખતે રસુલે પાક સલ્લમ માટે જવ ભરડયા તેની રોટલી પકાવી અને આપને ખવડાવી.

હાથ કળાઓ.

મુઘડ બાળાઓ પોતાનો વખત રમત ગમતમાં નથી. ગુમાવતી બદકે તેને જે વખત મળે છે, જે પ્રસંગ હાથ આવે છે, તેમાં સીવણ, ગુંથણ, રાંધણું તથા બીજી કળા કારીગીરીઓ કે જે શીખવી બાળા માટે જરૂરી છે, તે શીખે છે. બાળવસ્થામાં કોઈ હુન્નરને શીખી લેવું આખી વય કામ આવે છે, અને હુન્નર જાણનાર માણસ કોઈનો મોહતાજ થતો નથી. ગૃહ કાર્ય અને કળાઓ માણસના સારા નરસા વખતનો સાથી છે દરિદ્રતા અને કંગાળીયતના સમયે માણસને પોતાના હુન્નરથી ઘણી મદદ મળે છે, અને હુન્નરમંદ ઘણી વિપત્તિઓથી સુરક્ષિત રહે છે.

ઘણી સહાળીયત રહીં હુન્નર અને ગૃહ ઉદ્યોગ જાણતાં હતાં, પોતાના બાળ બચ્ચાંઓને આજ હુન્નર અને ગૃહ ઉદ્યોગની મારફતેજ પાળતાં (પોષણ) હતાં.

બીજો સવદા રહીં ચામડાના ગીલાફ બનાવતાં અને તેને રંગવાનું કામ જાણતાં હતાં.

બીજી ક્ષાતમા રહીં જિન્ટે શયબાહ શીવણું પરોવણું સારી પેઠે જાણતાં હતાં.

બીજી સપ્રીયાહ રહીં ખાણું અત્યંત સારું પકાવતાં હતાં.

ઘણી સહાબીયાત રહીં કાપડ વણતાં, જે તેમના અને તેમના બાળ બચ્ચાંઓના ગુજરાન માટે પુરતો થતો હતો.

બીબી ઉમ્મે ઝયાદ રહીં, બીબી ઉમ્મે આશજઈયાહ રહીં અને કેટલીક બીબીઓ ચરખો કાંતવાનું કામ બાણતાં હતાં. ખયબરની લડાઈમાં આ સઘળી બીબીઓએ ચરખો કાંતીને મુસલમાનોને મદદ કરી હતી.

બહાલી જહેનો, અને બાળાઓ ! અમો હવે આ પુસ્તક પુર્ણ કરીએ છીએ, અને ખુદાથી દુઆ કરીએ છીએ કે અલ્લાહ પાક અમોને તમોને અને સર્વે મુસલમાનોને પોતાના ખુઝુર્ગાના પગલાં ઉપર ચાલવાની તોફીક આપે આમીન ! સુમ્મા આમીન !!

દ્યો તમારાજ લાભની વાત.

સહેજ પણ ઈજ થયા વગર સહેલાઈથી દાંત પડાવવા હોય, અગર દાંતના દરેક પ્રકારના રોગોનો રામખાણુ ઈલાજ કરવો હોય, તેમજ સસ્તા આકર્ષક, સુંદર ને ટકાઉ દાંતના ચોકઠાં બનાવવા હોય તો અવશ્ય પહેલાં અમારી મુલાકાત લ્યો.

જુના અનુભવી અને ખ્યાતિ પામેલા
દાંતના ડાક્ટર

એસ. ડી. શેખ.

ત્રણ દરવાજા પાસે, અહમદાબાદ.

ધી શમ્સુદીન સાયકલ વર્કસ.

કલરીંગ સ્પેશ્યાલીસ્ટ.

અમારે ત્યાં સાયકલના કલર તેમજ સોર્ડર ધણાજ સસ્તા ભાવથી અને મજબુત કરી આપવામાં આવે છે. સાયકલના કલર જેવા કે લાઇટ બ્લુ, રેડ, લાઇટ ઓરેન્જ, મીડલ ગ્રીન વિગેરે બનાવી આપવામાં આવશે. તેમજ સાયકલને લગતો દરેક જાતનો સામાન છુટક ત્યા જથાબંધ મળશે. ત્યા ઓર્ડરથી નવી ગાડી પણ જોડી આપીશું.

ધી શમ્સુદીન સાયકલ વર્કસ.

ઠે. દિલ્હી ચકલા, ગેટ સામે—અહમદાબાદ.

ભરોસાપાત્ર પુલોની દુકાન.

શુભ અવસર અને લગ્ન પ્રસંગે પુષ્પની અવશ્ય જરૂર હોય છે. જેમ કે શેહરા, હાર, તોરા, ગેંદ વિગેરે વિગેરે સુંદર અને સસ્તી ઉપરની તમામ વસ્તુઓ અમારે ત્યાં કુશળ કારીગરોના હાથે બનાવવામાં આવે છે, અને અમારો દાવો છે કે અમારું કામ અવશ્ય આપને સંતોષ આપશે. એક વખત ઓર્ડર આપી જરૂર ખાત્રી કરો.

મળવાનું ઠેકાણું:-
નઝીરઅલી બી. સૈયદ

કાલુપુર દરવાજા પાસે, અહમદાબાદ.

સાડું અને સસ્તું.

દરેક પ્રકારનું અનાજ જેમકે ચોખા, ધઉં, આટો, દાળ તેમજ ચોખ્ખું ઘી, તેલ ત્યાં દરેક જાતનો કિરયાણો અને દરેક પ્રકારની પરફ્યુમરી છુટક ત્યાં જથ્થાબંધ મળવાનું ભરોસાપાત્ર મથક:-

એ. યુ. એન્ડ કું.

ડે. કાલુપુર ચકલા-અહમદાબાદ.

અકસીરે ખાતુન.

આ દવા પ્રદર જેવા ભયંકર રોગ અને બીજા સ્ત્રી જાતિના ગુપ્ત રોગો ઉપર અતિ રામબાણુ છે. હજારો બહેનોએ કાયદો ઉઠાવ્યો છે. અને હવે સામાન્ય પ્રજા સમક્ષ એક સુંદર ભેટ તરીકે આ જાહેર ખર્ચ દ્વારા પેશ કરવામાં આવે છે.

હકીમ એ. એચ. કાદરી.

દવાખાના કાદરીયા.

પીર મોહમદશાહ રોડ, દરગાહ સામે મેડા ઉપર,

અહમદાબાદ.

નોટ:—આ સિવાય સ્ત્રી પુરુષોની દરેક બીમારીઓના રામબાણુ ઇલાજ કરવામાં આવે છે.

“ શર્ક ઝીખક-મલમ ”

જુનું ખરજવું, દરજ, દાદર, ખુજલી, ખસ અને એવાજ ચામડીના ભયંકર રોગો જેવી કે ફોલીઓ, પડવી, દાજવું, સડી જવું વિગેરે રોગો ઉપર અતિ રામખાણુ આ એકજ મલમ છે.

કિંમત એકના ૦-૪-૦

નમુનો નીચેના સીરનામેથી મફત મંગાવો.

સોલ એજન્ટ:-

એસ. કૃષ્ણલાલ એન્ડ કું.
(શંભુલાલની દુકાન)

કાલુપુર ચકલા-અહમદાબાદ.

એક કિંમતી સલાહ.

અમારે ત્યાં દરેક જાતની કાઠી, કાલસા, ટીમખરના પાન તથા મોસમમાં દારખાનું કીકાયત ભાવથી છુટક તથા જથાખંચ મળશે.

મળવાનું ઠેકાણું:-

દરેક જાતનો વીમો ઉતરાવતાં પ્રથમ અમારી મુલાકાત લ્યો.

એમ. એચ. દલાલ એન્ડ કું.

ઠે. પ્રેમ દરવાજાની અંદર, પારસી ચાલ પાસે,

અહમદાબાદ.

નિચેનું ઉમદા પુસ્તક હુંકમાંજ બહાર પડશે.

“ સિપાહી-જીવન. ”

લાખાંતરકાર:-માસ્તર ‘ બિસ્મીલ ’

લોકપ્રિય હસ્તામી અખબાર “ દીન ”માં પ્રગટ થઈ પસંદગી પામેલી લેખમાળાને પુસ્તક સ્વરૂપમાં પેશ કરવામાં આવશે.

એમાં સિપાહી જીવનનું મહત્ત્વ તેની ખુબીઓ ને લાભો સરસ રીતે સમજાવવામાં આવ્યા છે, અને બતાવવામાં આવ્યું છે કે સૈનિક જીવન એ હસ્તામી જીંદગીનું બીજું નામ છે. એમાં હસ્તામી દ્રષ્ટિએ સિપાહી જીવનની અગત્યતા, પવિત્ર કુર્આને શરીફની આયતો, આં હઝરત સલ્વ ત્યા તેમના જહાબી રહીં અને મહાન મુસ્લિમ બાદશાહોના દ્રષ્ટાંતો દ્વારા સાબિત કરવામાં આવી છે.

ઉપરાંત દુનિયાની તમામ કવમેની ચદતી પડતીનો ચિતાર આપી ઐતિહાસિક ઉદાહરણોથી પુરવાર કરવામાં આવ્યું છે કે સિપાહી જીવન એજ ઉત્તતિનો ઉચ્ચ આદર્શ, પ્રગતિનો મુજ પાયો અને સફળતાનો સાચો સુત્ર છે.

આવું ઉત્તમ પુસ્તક વાંચવાની તક રખે શુમાવતા ?

બહાર ખબર આપવાનું સરસ સાધન છે.

લખો:-માસ્તર અબ્દુલ્લાહ અલારખ્યા.

દરિયાપુર, હ. અબ્દુર્રાકના રોઝા પાસે,

અહમદાબાદ.

સદાકલ્પ-કાચલિય તરફથી તરતમાંજ બહાર

પડનારાં નવાં પુસ્તકો.

૧-ઉચ્છ્વલ હસનયન-(મી. સિંહરખાન 'વકીલ' કૃત) આપણા 'ધારા નખી સલોના પ્રીય પુત્રી' હા કાલમા બહાર રહીનું પાટ જીવન ચરિત્ર. ગુજરાતી ભાષામાં આ પુસ્તકની ભારે ખોટ હતી. ભાષા એવી સારી ને સરળ કે એકદમ બહુલા સ્ત્રી બાળકો પણ સહેલાઈથી વાંચીને સમજી શકે. કિં. ૦-૬-૦ પૈ. અલગ.

૨-સ્વદેશાભિમાન અથવા તુર્ક વીરોનો રમિયોત્સાહ-(મ. સુભાષિત કૃત) એમાં ગાંધી હરજન પાશાનું સ્વદેશાભિમાન, ગાંધી અનવર પાશાની અદભૂત બહાવણના અને સ્વદેશ વતસલ કુમારી જમરે દેશ દેશ પ્રેમ તથા સાહસિકતાનું એવું નો સમિત પાળેન આપવાનાં આગ્રહ છે. પુસ્તક હાથમાં લીધા પછી પુકું કંઈજ છટકે. કિં. ૦-૬-૦ પૈ. અલગ.

૩. પ્રેમી કે કાનીલ-(માસ્તર ભિન્મીલ કૃત) અન્યત્ર કહેણ સામાજિક જલસુખી વાર્તા એમાં એક યુવાન પ્રેમમાં પડી પાનાનીજ પ્રેમદાનું કેવા સંજોગોમાં પુન કરી બેસે છે, તેનું હૃદય હવ્યમચાવી નાળાતું સમિત વર્ણન વાંચવા જેવું છે. કિં. ૦-૬-૦ પૈ. અલગ.

સદાકત-કાર્યાલયનું બીજું પ્રકાશન
દુકાનમાં પ્રસિદ્ધ થશે.

અંખિયા અલેન્ના આખ્યાન.

('વકીલ' કૃત)

જાણો છો એમાં શું છે ?

હજરત આદમ અલેન્થી લઈને હજરત મુસા
અલેન્ સુધીના તમામ મહાન પયગમ્બરોના રસિક
અલેખાલ.

મુસલમાન બાળકો તથા મોટી વયના માણસો
માટે પોતાના બુદ્ધિની જીવન ચરિત્ર જાણવા કેરું
આવશ્યક છે તે કહેવાની જરૂર નથી. મજબૂર પુસ્તકમાં
અલ્લાહના આદેશને અનુસરી મસ્લામ પ્રચાર માટે
તે મહાન પયગમ્બરોએ શું શું કર્યું, કેવા કેવા સંકટો
વેઠ્યા, મુશ્કિલો ઝીલી અને આખરે અલ્લાહના
પયગામને લોકો મનક પહોંચાડી અલ્લાહની
આજ્ઞાનું પાલન કર્યું. તેનો રસિક, સરખ અને આદી
ભાષામાં આખેલું વિતાર આપવામાં આવ્યો છે.
અગાઉથી નામ નોંધાવો પોતાની કોપી રીઝવડ
કરાવો. હિંચા ગ્લેઝ કાગળ હોવા છતાં પણ કિંમત
માત્ર ૦-૧-૦ પોસ્ટેજ ગ્રુહ.

જાણો:—

સદાકત-કાર્યાલય, જર્ડન રોડ-આદમદાબાદ.

